

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 2 JUNI 1920

No. 231

INHOUD

	Blz.
RECENTE ONTWIKKELING VAN HET ARBEIDERSVRAAGSTUK IN NEDERL.-O.-INDIË (JAVA) I door <i>Dr. P. Endt</i>	465
Socialisatie en het Rapport der Commissie uit de S. D. A. P. IV door <i>Prof. Mr. H. W. C. Bordewijk</i>	467
Nog eens: Professor Van Gijn en de Geldpolitiek der Nederlandsche Bank door <i>G. M. Boissevain</i>	472
Het Nieuwe Beginsel in de Typografie door <i>Mr. Dr. A. A. van Rhijn</i>	472
Index-cijfers.....	474
AANTEKENINGEN:	
De herleving van de Belgische Industrie.....	475
Leveringsplicht van buitenlanders aan Duitschland ..	475
Oostenrijks Uitvoersituatie.....	476
Steun aan goudproducenten in de Vereenigde Staten ..	476
De Webb-Pomerene Law.....	476
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Mr. Dr. J. P. A. François: Nederlands Aandeel in de Ontwikkeling van het Volkenrecht, besproken door <i>Mr. B. C. J. Loder</i>	477
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.....	478
MAANDCIJFERS:	
Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”.....	479
Handelsbeweging over de maand Maart 1920.....	480
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	481—487
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, 's-Gravenhage.*

31 MEI 1920.

Ofschoon er aanzienlijk grootere vraag voor call-geld ontstond, bleef de toestand van de geldmarkt overigens tamelijk onveranderd. Particulier disconto bleef ook deze week 3½ pCt. noteeren, terwijl kort loopend papier ook lager plaatsing kon vinden. Het aanbod van wissels was wederom zeer beperkt en een vier à vijfmaal grooter bedrag had gemakkelijk tot denzelfden koers ondergebracht kunnen worden. In tegenstelling hiermede was de prolongatie-rente weder

zeer vast en wisselde tusschen 6 en 6½ pCt. Het schijnt dat de gewone prolongatie-geldgevers door verschillende omstandigheden slechts weinig geld beschikbaar hebben en de ruimte van geld hoofdzakelijk voorkomt bij geldgevers, die bezwaar maken hun middelen anders dan in wissels of oncall bij bankiers te plaatsen. Bovendien bestaat de grootste vraag naar prolongatie-geld, hoofdzakelijk bij kleine geldnemers.

* * *

In den weekstaat van de Nederlandsche Bank zijn slechts geringe veranderingen. De grootste verandering is een daling van slechts 3 miljoen van de saldi in rekening-courant. Deze bedragen nog steeds het buitengewoon hooge cijfer van 152 miljoen, waarvan 27 miljoen van het Rijk en 125 miljoen van anderen, hetgeen geheel overeenstemt met het bovenstaande en zeer opmerkelijk is bij een prolongatie-rente van 6 en 6½ pCt.

* * *

De wisselmarkt was de afgelopen week zeer onzeker. De stijging van de Marken- en Francskoersen bleef aanvankelijk en zelfs in versneld tempo aanhouden. Woensdag in den namiddag ontstond er echter een keer, waardoor binnen 24 uur een daling van f 2.— zoowel voor Berlijn als voor Parijs en Brussel ontstond. Francs bleven ook verder flauw, maar Marken ondergingen daarna herhaaldelijk groote schommelingen, blijkbaar doordat haussiers en baissiers elkaar hevig bekaampten en er groote realisaties door winstnemers plaats vonden. Ook heden was de koers aanvankelijk weder vaster, maar onder hevige schommelingen was het slot ongeveer gelijk aan de opening.

RECENTE ONTWIKKELING VAN HET ARBEIDERSVRAAGSTUK IN NEDERL.-O.-INDIË. ¹⁾

JAVA.

I.

Een Multatuli-herdenking in het Duits-Oostenrijks tijdschrift „der Kampf” van Maart j.l. besloot schrijver dezes, (na er op gewezen te hebben, dat indertijd de naam Multatuli een program beduidde): „Für diejenigen die die Zeichen der Zeit verstehen, kann der Namen Multatuli auch heute noch ein Programm bilden.”

Dit doelde ten eerste op den persoonliken moed voor zijn overtuiging, die dezen auteur op alle gebied kenmerkte; doch vooral op koloniaal gebied. En tevens

¹⁾ Vereenvoudigde spelling.

werd daarbij gedacht aan het opmerkelijke feit, dat de problemen in Indië en met name het rasprobleem, hem, die land en volk economies bestudeert, voor dezelfde of gelijksoortige moeilijkheden zet als waarop reeds in de „Max Havelaar”, in „Vrije Arbeid in Ned.-Indië” en andere zijner geschriften wordt gewezen.

De Samin-leer, d.i. de eigenaardige, haast Tolstojaanse leer, dat alles van iedereen is, moge in sommige streken aan aanhang winnen, toch zien wij b.v. nog altijd hoe moeilijk de bevolking ertoe overgaat zich te beklagen over de eigen inlandse hoofden. Omdat zij zich Gezag niet anders kan denken dan als *absoluut* gezag.

Een ander voorbeeld is het rechtsbegrip. Duidelijk komt in Multatuli's „Havelaar” uit, hoe de Oosterling een geheel andere opvatting van het Recht huldigt dan de zoon der lauwe westerstranden. Wij beschouwen het recht als ons hoogste goed; niet als iets persoonliks, doch als iets abstrakts. De Aziaat verbindt het recht aan een persoon. Zijn komende Messias is steeds een Ratoe-Adil, een rechtvaardig vorst. Hij vraagt niet naar recht, maar naar dengene die recht spreekt. Geen vertrouwen in het recht, geen begeerte om het te zoeken; hij vraagt slechts of hij die recht spreekt een rechtvaardig mens is.

Wil dit zeggen, dat er in de Oosterse mentaliteit in een halve eeuw generlei verandering is gekomen?

Haast ieder telegram uit Indië en zeker iedere mail overtuigen ons van het tegendeel. Doch in de wijze waarop de vernieuwing van den geest onder de bruine bevolking tot uiting komt, voelt men nog sterk de kracht van sommige der oude, ingewortelde tradities. Zoo draagt de volksbeweging dan ook nog veelal een zoekend karakter.

„In het denken en in het zieleven van den Inlander is een beweging ontstaan” — aldus de heer M. Vierhout in een 2 Maart j.l. te Medan gehouden lezing — „maar wij weten niet, in welke richting dit proces zich zal voltrekken. Aanvankelijk droeg zij het karakter van een *réveil*, toen leek het of zij een sociaal-economische richting zou uitgaan, daarna kregen de nationalistische gevoelens de overhand. Thans keert de beweging weer terug op het sociaal-economische terrein. Wie weet welke andere fase deze beweging morgen te aanschouwen zal geven? Wij staan nog aan 't allereerste begin.”

Het is duidelijk dat de spreker bij deze woorden minder dacht aan kleinere verenigingen en bonden als de Insulinde-Partij (Indiese nationalistien) of Boedi Oetomo, dan wel aan de grote Sarikat Islam met zijn nu eens religieus, dan weer politiek en dan weer sociaal karakter.

Het heeft in Indië sterk de aandacht getrokken, dat de S. I. meer en meer de nog zeer jonge vakbeweging van het bruine proletariaat op Java beïnvloedt en moreel steunt. Helder kwam dit uit op het vierde S.I.-Congres, enkele maanden geleden te Soerabaja gehouden, dat zijn simpatie heeft betuigd met de Revolutionaire Vakcentrale, de jonge landelijke federatie van vakverenigingen, 25 en 26 Sept. 1919 opgericht.

Deze laatste was ontstaan uit de aktie van den P.P.P.B. (de bond van inlands personeel bij den gouvernements-pandhuisdienst), die in September 1919 op zeer heftige wijze protesteerde tegen het onervol ontslag van acht zijner leden. Sosrokardono, de leider van dezen pandhuispersoneel-bond, dreigde o.a. met werkstaking van dit personeel over geheel Java en deed daarbij een beroep op de andere inlandse vakverenigingen. Al deze organisaties van bruine arbeiders zijn nog zeer jong: één der oudste is de V.S.T.P. (Ver. v. Spoor- en Tramwegpersoneel); van de laatste jaren dateren: de typografenbond, de vakvereniging van inlandse onderwijzers, de z.g. fabrieksbond (arbeiders der suikerfabrieken).

Er vormde zich in die dagen een comité van voorbereiding tot de algemene staking, — welke weliswaar niet algemeen kon geweest zijn (gezien de talrijke

ongeorganiseerden), maar welke toch niet onbetekend zou zijn geworden. Het is zo ver niet gekomen: onderhandelingen met den Directeur van Financiën voerden tot een resultaat, waarbij de P.P.P.B. zich neerlegde. Doch uit het genoemde comité van voorbereiding werd de Inlandsche Vakcentrale geboren, later herdoopt in Revolutionaire Vakcentrale.

Aan het vierde S.I.-kongres nu, legde deze Vakcentrale zijn door den leider Semaoen ontworpen beginselverklaring en werkprogram voor. In de eerste leest men (na enige algemene socialistiese grondstellingen) o.a.:

„Bij het streven naar dit doel dient de arbeidersklasse te worden voorbereid op de taak, die haar wacht in de socialistische maatschappij.

De R.V.C. wil deze voorbereiding verkrijgen met de 3 eenigste middelen, die er bestaan, n.l. de sociaal-democratische politiek, de vakactie met den klassenstrijd als basis, en de coöperatie. Gezien de onmiddellijke belangen van haar leden is de R.V.C. echter genoodzaakt, de vakactie op den voorgrond te stellen; doch daar de practijk van den proletarischen vakstrijd in Europa heeft bewezen, dat hervormingen in de arbeidsvoorwaarden binnen het raam van het kapitalisme de arbeidersklasse niet afdoende kunnen helpen, beschouwt de R.V.C. den vakstrijd als niet anders dan een voorbereiding van het proletariaat op de socialistische maatschappij.

De R.V.C. veroordeelt alle staten, die gebaseerd zijn op kapitalistischen gronslag en stuurt aan op sociale omvorming.”

Het werkprogram dezer Vakcentrale is verdeeld in: A. Algemeene actie; B. Loonactie; C. Dienst- en rusttijdenactie; D. Rechtspositie-actie; E. Verzekeringen-actie; F. Vergoedingen-actie.

Onder A. leest men o.a. de ook in Europa tans zo luide gewitte eis van Socialisatie; voorts: een Indiese volksregering; en een verbod van tewerkstelling van kinderen beneden de 18 jaar. Onder B.: Wettelijke minimumlonen. Onder C.: de wettelijke achturedag. Onder D.: Scheidsgerichten bij sociale geschillen, erkenning van de vakvereniging. Onder E.: Invaliditeits- en ziekteverzekering. Terwijl er na de F. nog een G. komt, die men oneerbiedig de „rommelrubriek” zou kunnen betitelen.

Genoeg om te doen zien, dat wij hier te doen hebben met een navolging in optima forma van bekende Westerse proletariëse organisatie-voorbeelden. Wij willen hier niet wijzen op de tegenspraak die er, eigenaardig genoeg, in sommige programpunten ligt; zo zou men b.v. kunnen vragen wat voor zin een erkenning der vakvereniging kan hebben, wanneer er reeds iets tot stand is gekomen dat lijkt op... socialisatie (zie A.). En zo zijn er wel meer onedele delen, waar kritiek zonder veel hoofdbreken het mes zou kunnen hanteren.

Hoofdzak is echter het verschijnsel dat — feitelijk als een dief in den nacht — de proletariëse vakorganisatie haar intree heeft gedaan in het sociale leven van Ned.-Indië en dat — alle profetieën omtrent ondergang der S.I. en omtrent fiasko der Vakcentrale ten spijt — Java aan den vooravond staat van een klassenstrijd-periode, welke men enkele jaren geleden nog naar het rijk der fabelen te verwijzen placht. Vooral in de wetenschap, dat alle Inlandse vakverenigingen hun leden uit de S.I. betrekken (en omgekeerd) ligt o.i. een vermaning, deze verschijnselen vooral niet te bagatelliseren; onder een dreigende hemel schuimen de golven der sociale branding; de tropiese samenleving wordt beschenen door een licht, dat niemand er nog had waargenomen.

Aan klachten en noodkreten over deze snelle en gevaarlijke ontwikkeling der dingen heeft het in de Europese pers op Java geensins ontbroken. Men wees op de onveiligheid, op de geest van opstandigheid, die zich van de inlandse bevolking hier en daar meester maakte. Er werd geroepen om regerings-inmenging, om beter bescherming van persoon en goederen, vooral ook om het „mundtot” maken van sommige in het Maleis verschijnende bladen: „Neratja”,

„Oetoesan Hindia" e.a. die heftig tekeer waren gegaan tegen „het zondige suikerkapitaal" en de arbeiders tot organisatie aanspoorden.

Het is hier noch de bedoeling deze scherpe aanvallen weer te geven, noch de noodkreten, die er het direkt gevolg van waren. Wij stellen ons hier op een wat breder standpunt, een punt waarvan wij de sociale verschijnselen van het laatste half jaar helder trachten te overzien en stellen dan allereerst de vraag: Hoe is het te verklaren, dat juist nu een zo wijd en diep-vertakte sociale beweging wortel kon schieten? Om vervolgens de kwestie onder de ogen te zien: welke akties tot nu toe door de arbeiders zijn gevoerd en welke middelen tot tempering van den strijd worden aanbevolen door hen, die in den loop der dingen nog wat anders zien dan „relletjes van de S.I.", „misdadig Bolsjewisme", of — steeds fraaier — „het ontzettende, satamies beroerde werk van verdelgend onheil, dat staatsgevaarlijke volksbedriegers bezig zijn te stichten". Want dergelijke patetische doodoeners of verdachtmakingen kunnen onmogelijk leiden tot enig begrip van hetgeen er in de Ned.-Indiese samenleving is gebeurd of staat te geschieden. Daartoe is nodig het uitgangspunt: Je ne suppose rien, je ne propose rien, — *j'expose*.

Waarom juist nu? De tijd verklaart hier veel. Het duurte-verschijnsel, dat in Europa te zamen met de psychiese nawerking van den oorlog zulke felle schokken veroorzaakte en de oude maatschappij bijna uit haar voegen rukt, — dit duurte-verschijnsel is ook in Indië van geweldige werking geweest. In Europa proletariseerde het categorieën van arbeiders, die vóór den oorlog juist bezig waren een bescheiden graad van welgesteldheid te bereiken. In Indië geheel anders. De duurte trof daar een volk, dat voor het overgrote deel in een toestand van „verdampte Bedürfnislosigkeit" — om Lassalle's woord te gebruiken — voortleefde; een volk, dat van weinig leefde, van te weinig om het bestaan menswaardig te noemen; doch dat zich doorgaans fatalisties bij de bestaande verhoudingen neerlei. Toen nu het laatste jaar of anderhalf jaar de prijzen van de rijst en van andere eerste levensbehoefden stegen en steeds sterker bleven stijgen, betekende dat voor velen de genadeslag. Honger stond voor de deur. In een ander tijdsgewricht zou deze wanverhouding in de koopkracht van het geld zich geuit hebben: in plaatselijke of gewestelijke onrust, of in kortstondig maar fel verzet. Men denke aan het wanhoops-oproer in Demak en Grobogan, toen — ruim een halve eeuw geleden — de bevolking tot hongersnood verviel, terwijl het Cultuurstelsel het moederland rijk maakte.

Doch zóveel is tans wel van de Westerse geest en metode tot het proletariaat doorgedrongen, dat velen uitzien naar andere, nieuwere middelen van verweer tegen de materiële benardheid.

Men zoekt; en men vindt: organisatie, het denkbeeld der aaneensluiting. En gelijk ook in de oude wereld een halve eeuw en langer geleden het niet de van-alles-verstokenen waren, die tot aaneensluiting de kracht vonden, niet een lomp-proletariaat, maar veeleer de laag daarbóven, — zo is het ook hier op Java de beter betaalde arbeid, die den anderen den weg wijst. Het personeel van den Gouvernements-Pandhuisdienst, de vakvereniging der (inlandse en Europese) typografen, de V.S.T.P. (bond van spoor- en tramwegpersoneel), ziedaar de groepen, waaruit Vakcentrale en S.I. hun voormannen rekruteren; pas veel later komt er beweging onder de minder gequalificeerde arbeiders: de koelies der suikerfabrieken: nog later, gedeeltelijk nog totaal ongeorganiseerd: de arbeiders in de andere cultures.

Een propaganda voor lotsverbetering vond dus tans een geheel anderen akker dan enkele jaren tevoren. De tijd voor het uitstrooien van het zaad was gekomen: wat vroeger afstuitte op wanbegrip of eerwaardige traditie, werd nu aangehoord als de formu-

lering van en de bevrijding uit den noodtoestand in welchen grote groepen der luisteraars waren geraakt.

Op het woord volgde de daad. Niet meer de individuele wanhoopsdaad, noch de gezamenlike wanhoopsdaad van het gewapend verzet, — doch het moderne strijdmiddel waarover de in Maleise taal verschijnende volksbladen het gehad hadden, het nieuwe middel, dat de propagandist had genoemd en dat van mond tot mond ging in de dessa's en kampongs: de werkstaking.

In de eerste vier maanden van 1920 heeft Java een periode van werkstakingen doorgemaakt, zoals men ze daar nog nimmer gezien of gekend had. In Midden-Java en in de oosteliker suikerstreken kwamen, vooral na de propagandareis van den volksleider Soerjapranoto, herhaaldelijk stakingen voor; welke weliswaar niet lang duurden, maar die toch in een bedrijf als het genoemde (dat tijdens den z.g. maal-tijd dag en nacht doorgaat) onberekenbare schade kunnen aanrichten.

Langer van duur was de botsing tussen den patroonsbond in het drukkersbedrijf en de typografen te Semarang; vooral trok het daarbij de aandacht dat deze arbeiders dagen en weken lang den ongelijken ekonomischen strijd volhielden, terwijl het toch een bekend verschijnsel — ook in Europa — is, dat zij die nog nooit een staking meemaakten al heel spoedig alles verloren geven, als onmiddellik succes uitblijft.

Zowel de stakingen te Semarang als die in de suikerdistrikten zijn meest geëindigd met een compromis, waarbij een wat hoger loon werd gegarandeerd. Men heeft van zekere zijde de voorstelling trachten te wekken, alsof de stakingen van begin 1920 geen louter ekonomies, doch ook een *politiek* karakter hadden. Wij geloven dat deze mening totaal onjuist is. Ook al treden sommige voormannen der Vakcentrale ook op den voorgrond in de S. I., ook al is tans tegen deze laatste een strafproces aanhangig wegens haar revolutionaire z.g. Afdeling B., — toch zijn wij ervan overtuigd, dat noch bij de typografen, noch bij de koelies der suikerindustrie een brede aanhang te vinden was voor de min of meer romantiese (maar daarom niet ongevaarlike) plannen waarvan deze Afdeling B. zwanger ging. Wél deed de diep-gevoelde ekonomiese nood aanhang vinden voor eisen als 60 cent à 1 gulden dagloon, erkenning der vakvereniging e.d. Voor enig krachtadig ingrijpen kon de Regering dan ook geen termen vinden, hoewel het niet aan persstemmen ontbrak, die (op den geprikkelden en heetgebakerden toon welke in sommige dagbladen daar nog altoos hoogtij viert) niet meer of minder dan gewapende interventie vorderden. Een dergelijk optreden „van boven af" zou to meer misplaatst zijn geweest, waar de burgemeester van Semarang in een raadszitting verklaarde, dat de openbare orde geen ogenblik dreigde te worden verstoord.

Dr. P. ENDT.

SOCIALISATIE EN HET RAPPORT DER COMMISSIE UIT DE S. D. A. P.

IV.

Een merkwaardige uiting van het al-behoerschend opportunisme teeken ik nog even op. De commissie bespreekt nog o.m. de quaestie van de verdrongen ondernemers bij het groot opgezette gemeenschapsbedrijf. Zijn zij niet in te schakelen in het nieuwe bedrijf, dan is er plaats voor een „zekere tegemoetkoming". Ook arbeiders, die overcompleet zijn geworden, komen hiervoor in aanmerking. Maar dadelijk wordt er beknibbeld. Liquidatie zonder noemenswaard verlies bij goed beheer en behoorlijke afschrijving, en voorts de groote¹⁾ verkoopwaarde van gebouwen, machines, ketels enz., dit alles zijn „redenen om de schadevergoeding niet te royaal te maken." En de com-

¹⁾ Sic.

missie gaat door: „De gemeenschap, die partikuliere ondernemers vervangt, heeft geen roden veer guller voor deze te zijn, dan het partikuliere grootkapitaal dat kleine ondernemers verdringt.” Dit is d. m. verkeerdt gedacht en een staaltje van de meergenoemde gebrekkige psychologie. Het gaat niet om gul of minder gul, en ook niet om royaal of te royaal, maar om wat recht en billijk is. Een ondernemer met besef van zijn „mensenwaarde” zal voor gulheid of niet-gulheid bedanken bij de depreciatie waaraan zijn economische functie van socialistische zijde onderhevig is. Wanneer er maar een sprankel fierheid in hem leeft, zal hij zijn *recht* eischen. De vergelijking met het partikuliere grootkapitaal, dat zelf de kleine ondernemers heeft verdrongen en hier zijn trekken thuis krijgt, gaat niet op. Want het „particuliere grootkapitaal” arbeide met economische machtsmiddelen, die niet altijd even mooi waren, maar waartoe toch ook behoorde een betere outilleering en arbeidsverdeling. Het gemeenschapsbedrijf echter werkt met de dommekracht van de Staatsmacht. Onafhankelijk van de vraag nopens intrinsieke meerwaardigheid, is, zodra de Staat er zich voorspant, het pleit ten gunste van het gemeenschapsbedrijf beslecht. En verder geldt de redeneering alleen voor het bereik van het grootkapitaal. Zoodra socialisatie verder gaat en op het duizendhoofdige leger der middel- en klein-ondernemers stuit, zal men rare dingen beleven. Het „leer om leer” kan dan veilig worden opgeborgen.

Dat de onteigeningswetgeving zal moeten worden herzien spreekt vanzelf. De commissie stelt uitbreiding voor met betrekking tot vestiging van overheidsland- en tuinbouwbedrijven; splitsing van grootgrondbezit in boerenplaatsen; ruilverkaveling en socialisatie van woningen. Ook moet gedwongen afkoop van contractuele rechten mogelijk zijn, b.v. ten aanzien van concessies, waartoe ook de rechten der partikuliere mijnexploitanten worden gerekend. Onteigening van een geheel bedrijf moet mogelijk zijn, ook onteigening van schepen. Hetzelfde geldt van monumenten van natuur en kunst. De formaliteiten moeten worden vereenvoudigd en het verloop der onteigening dient bespoedigd. Dat die formaliteiten goeddeels barrières zijn, die Grondwet en wet oprichten tegen de willekeur eener partijdige administratie en dat in de eigendomsbescherming ook naar den kant van de onteigening een stuk menschenwaarde steekt, waarvoor eenige verlangzaming een niet spoedig te hooge prijs is, staat in het Rapport niet vermeld. Rechtszekerheid zal echter ook onder het socialisme haar betekenis onverminderd behouden.

Overigens kan zeer zeker worden beaamd, dat ons onteigeningsrecht nog in belangrijke mate kan en moet worden uitgebreid, ook al blijft het een tweesnijdend zwaard en een middel, dat, op den bodem van den privaten eigendom ontstaan, nooit den laatste naar het hart kan tasten zonder zich zelf te niet te doen. Ik ben er niet geheel zeker van, of de commissie zich wel bewust is, welke concessie zij doet aan het privaateigendomsrecht in het algemeen (niet alleen van genotsgoed), door zich op den grondslag te stellen van de bestaande onteigeningswetgeving, die immers altijd voor uitbreiding vatbaar is.

Het slot van het 3e Hoofdstuk handelt over de middelen tot schadevergoeding. De strekking der onteigening ten behoeve van de socialisatie is: het partikuliere bezit der voortbrengingsmiddelen om te zetten in gemeenschapsbezit: „Het partikuliere kapitaal moet gemeenschapskapitaal worden.” Dit nu is een reden om van belastingen in dezen af te zien: „Bij betaling van de kapitalen, voor de onteigening van partikuliere bedrijven.¹⁾ of oprichting van overheids-

bedrijven benoodigd, uit belastingen, zouden die kapitalen feitelijk opgebracht worden uit het *volksinkomen*”. Dit zou te langzaam gaan en bij de toch al zware belastingen het maatschappelijk leven moeilijker in plaats van gemakkelijker maken. De uitgaven tot verwerving van de bedrijven zijn „productief”. Er is dus geen bezwaar een heffing uit het vermogen te doen ten bate van het „socialisatiefonds”. Gewaar-schuid wordt tegen herhaling van zoo'n heffing, omdat dan het bedrijfskapitaal der nog particulier blijvende bedrijven te zeer zou worden aangetast en de bevreesde bezitters maar zouden gaan interen. Een lans wordt gebroken voor het Staatserfrecht als middel om het socialisatiefonds regelmatig te versterken. De opbrengst van dit erfrecht mag niet als gewone belasting worden gebruikt. Het gemeenschapsbezit moet er mede vermeerderd worden. Voorts zullen de overschotten der gesocialiseerde bedrijven¹⁾, althans ten deele, tot versterkte kapitaalvorming moeten worden aangewend. De afdeling eindigt met dezen wissel op het gemeenschapsgevoel af te geven: „De socialisatie moet dienen om de gemeenschap sterker en rijker te maken en waar in haar stelsel elke kapitaalvorming, wyl zij in handen der gemeenschap komt, een verrijking is van allen die de gemeenschap vormen, daar kan het niet anders of de behoefte tot kapitaalvorming zal ten zeerste versterken.” Toch alleen, wanneer de gemeenschapsprikkel sterker zal blijken dan de prikkel, die thans den enkeling tot sparen beweegt. Want voortaan is éénige draagster der behoefte de gemeenschap, die op de goede functioneering van haar organen is aangewezen. Sinds wanneer komt bij de huidige wijze van kapitaalvorming het nieuwe kapitaal niet op een of andere manier „in handen der gemeenschap”? Welk een confusie van denkbeelden! Alsof niet elk kapitaal, tenzij het renteloos²⁾ blijft liggen, in laatste instantie de volkshuishouding (= gemeenschap) verrijkt door zijn, ook onder het kapitalisme, vóór alles sociale functie. Er „moet” in deze afdeling heel veel. De heeren „moeten” nog maar eens grondig kapitaaltheorie studeren, voor zij allerlei onhoudbaars neerpennen.

Ook in zake het vinden van de middelen, niet uit belastingen doch uit een vermogensheffing „in eens” valt een en ander op te merken. *Tegen* belastingen in dezen wordt aangevoerd, dat zij uit het „volksinkomen” putten en vóór de vermogensheffing zou pleiten, dat het om dekking van productieve uitgaven gaat. Wat de bron „volksinkomen” aangaat, meen ik, dat uit een oogpunt van kapitaalvorming of kapitaalbehoud juist wél voor belastingen veel zou te zeggen zijn. Worden die middelen rechtstreeks aangewend voor de oprichting van overheidsbedrijven, zoo neemt de kapitaalrijkdom ongetwijfeld toe; worden zij besteed voor de schadevergoeding aan de onteigenden, dan blijft de kapitaalvoorraad gelijk, omdat de vergoeding zelve niet kapitaal kan zijn, en heeft alleen verschuiving van bezit plaats. Bij de vermogensheffing echter dreigt plotselinge verarming, niet alleen van de getroffen, doch wel degelijk ook van de gemeenschap, wier welvaart doelwit van den maatregel heet. Want de aldus gevonden middelen zullen voor het bestanddeel der schadevergoeding aan de onteigenden uit den kapitaalvoorraad in den verbruiksvoorraad overgaan. In een tijd van opbouw zal aldus meer dan ooit te voren worden verteerd. Die schadevergoedingen mogen niet worden herbelegd, zij zullen slechts uit genotsgoed, eindproduct mogen bestaan en spoedig zijn verbruikt, waar elke prikkel om niet te verteren is weggenomen. De toestand wordt

¹⁾ Let wel: die overschotten, *waarop gerekend wordt*, verschillen in niets van de huidige ondernemerswinst. Wil men groote overschotten voor kapitaalvorming, zoo zal ook bij socialisatie de „meerwaardeschroef” sterk moeten worden aangedraaid.

²⁾ Men spreekt, kenmerkend genoeg, dan wel van „dood kapitaal”, met de bijgedachte, dat in een levende maatschappij ook het kapitaal „moet” functioneeren.

¹⁾ Staat de gemeenschap bij onteigening als schadevergoeding toch weer „kapitalen” af aan de onteigende kapitalisten? Maar dan *blijven* zij kapitalisten! Slordigheid van expressie is dikwijls symptoom van slordigheid in denken.

us, wanneer we de balans opmaken, als volgt: vóór de socialisatie en vóór de vermogensheffing waren er twee kapitalen: één bij den ondernemer en één bij den „bezitter”. Na die maatregelen is er nog maar één kapitaal van de twee overgebleven: de genaaste onderneming. Het geheven vermogensdeel van den „bezitter”, dat tot schadevergoeding voor den ondernemer dient, is of wordt verteerd. Alleen dat deel der vermogensheffing, dat voor nieuwe overheidsbedrijven dient, blijft als kapitaal, behoudens verlies bij omzetting, behouden. Nu moet men toch beseffen wat dat voor de verhouding tusschen kapitaal- en verbruiksvoorraad zeggen wil, wanneer het geheel of een groot deel der schadevergoedingen uit vermogensheffing-in-eens wordt gevonden: tenzij de socialisatiemaatregelen of wel de schadevergoedingen binnen zeer enge grenzen worden gehouden, zal er aan de wieg der socialisatie heel wat „verspilling van produktieve kracht” staan, doordien de onteigende kapitalisten gedwongen zullen worden het kapitaal van de met heffing bezwaarde kapitalisten op te teren.¹⁾ De socialistische gemeenschap echter, die dit zou willen beletten door de schadevergoeding in een of anderen credietvorm tegen rentebelofte weer op te nemen, zou, het behoeft nauwelijks gezegd, haar eigen beginselen met voeten treden. Zoo is met haar gedeeltelijke concessie inzake de schadevergoeding de Commissie in een groote moeilijkheid verzeild. En het schijnt of zij zelve dit heeft gevoeld en of haar geweten is gaan spreken, waar zij aan het slot van dit onderdeel met meer vertrouwen dan klem van redenen de vooruitzichten der kapitaalvorming aanroert. Even bedenkelijk als het bv. steeds was wanneer in tractaten over de handhaving van de integriteit van Turkije of Ohina werd gehandeld, even bedenkelijk is hier het beroep op die kapitaalvorming. Tusschen de regels voelt men een zekere ongerustheid met betrekking tot de bressen in het maatschappelijk kapitaal door de socialisatiemaatregelen geschoten: Het getuigt echter van afwezigheid van economisch inzicht in de cardinale vraagstukken, hier aan de orde, wanneer zoo in één of twee regels de belastingen worden uitgeschakeld om de éénige reden, die juist tot haar *admissie* had moeten leiden, nl. dat zij uit het *volksinkomen* worden opgebracht.

Een schadevergoeding, die hoewel uit kapitaal gekweten, zelf elk kapitaal karakter moet ontberen, beduidt tot haar volle bedrag kapitaalvernietiging. De vrees, dat het *volksinkomen* zou worden overbelast, wanneer dat als voedingsbron voor het socialisatiefonds werd aangewezen, mag, als van zuiver opportunistischen aard, niet voor zulke eenvoudige en fundamenteele economische waarheden en beginselen blind maken, als hier hun invloed doen gelden. De welvaart, die socialisatie in uitzicht heet te stellen, wijkt wel naar ver verschiet!²⁾

In het 4e Hoofdstuk wordt gehandeld over de organisatie van het gesocialiseerde bedrijf. Dit onderdeel had het belangrijkste van het gansche Rapport kunnen worden, omdat de organisatie beslissend is voor het welslagen. Met groote belangstelling heb ik dan ook de weinige bladzijden gelezen en herlezen, die de oplossing van dit probleem der problemen willen geven. Mijn teleurstelling was aan die belangstelling recht evenredig. Wij hebben hier, bij deze vitale aan gelegenheid, het zwakste deel van het Rapport voor

¹⁾ Hetzelfde geldt bij besteding van een deel der opbrengst uit het Staatserf recht ten behoeve van schadevergoedingen.

²⁾ Komt de „heffing van het vermogen”, die niet voor herhaling geschikt heet, daardoor niet in strijd met socialisatie als hervorming langs lijnen van geleidelijkheid? Men wil natuurlijk het particuliere vermogen zijn eigen aderlatingen laten „vergoeden”, maar uit het zoo aangeprezen beginsel der schoklooze overgangen volgt veel meer dekking uit belastingen, die jaardiensten vormen, dan uit een heffing in eens.

ons. Een korte schets van den inhoud ga aan de motiveering van mijn oordeel vooraf.

Voorop gaat — wanneer we afzien van de onnodige herhaling omtrent beteekenis en doel van socialisatie —, dat de eigendom aan de productiemiddelen zal wezen lokaal, regionaal, nationaal en in de verdere toekomst ook internationaal. Wij zullen hierbij wel in de eerste plaats aan territoriale afbakening te denken hebben. Het is wel niet de bedoeling, dat de gesocialiseerde bedrijven als het ware zullen *opgaan* in de rechtsgemeenschappen (gemeente, provincie, Rijk, Kolonie, Volkenbond), binnen wier gebied zij worden geëxploiteerd. Gestreefd wordt naar nieuwe, autonome publiekrechtelijke lichamen, daarnaast neemt men „voorshands” met het bestaande overheidsbedrijf, mits gereorganiseerd, genoegen. Hoe stelt men zich nu de inrichting van het bedrijf voor? Het moet een „zelfstandige eenheid worden”, het moet „los van politieke inmenging” trachten zoo goed en goedkoop mogelijk te produceeren. En met grooten nadruk wordt gezegd: „Alle bureaucratie en stroeve ambtenarij moeten zoo sterk mogelijk geweerd worden. Bevordering moet niet automatisch naar ancienniteit, maar veelal bij keuze geschieden. De meest soepele en nuttige inrichting van het bedrijf moet in alles op den voorgrond staan.” Er „moet” veel. Is de Commissie er op uit de voorwaarden te scheppen, van welker vervulling de verwezenlijking van al die eischen afhangt? Men oordeele zelf.

De politieke vertegenwoordigende lichamen krijgen alleen de opperste contróle. In de bedrijfstegestie mogen zij zich niet mengen. Het bedrijf is autonoom. De regeering krijgt een vernietigingsrecht over die besluiten, die voor de gemeenschap ingrijpende beteekenis hebben. Tot zoover gaat alles nog tamelijk goed, hoewel het minst genomen twijfelachtig is, of het opdragen van de „opperste contróle”¹⁾ aan de politieke lichamen zich in allen deele verdraagt met den eisch, dat de zelfstandige eenheid los moet zijn van politieke inmenging. Maar nu verder. Elk gesocialiseerd bedrijf of elke groep van bedrijven, mits van voldoende belangrijkheid, krijgt een eigen minister. De aldus gevormde economische ministeries zullen van bescheiden omvang zijn. De dagelijksche leiding berust bij de directie, die uit één of meer personen kan bestaan. De keuze geschiedt door den betreffenden minister, op voordracht van den „Raad van Beheer en Toezicht.” Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat die keuze aan de politieke vertegenwoordigende lichamen, *die zich daartoe niet leenen*, dient onttrokken te zijn, waarbij blijkbaar wordt aangenomen, dat de *minister* immuun is tegen politieke invloeden. De invloed van voornoemden Raad zal bij deze benoemingen zwaar wegen, waarin een waarborg zal liggen, dat de candidaat door de verschillende groepen, die in dien Raad georganiseerd zijn, inderdaad wordt gewenscht. Die Raad nu, welke kan worden vergeleken met commissarissen eener naamloze vennootschap, komt voort uit de verschillende bij het bedrijf betrokken groepen, zoals technici, ambtenaren en arbeiders, en verder uit de kringen der volksvertegenwoordiging en der groot-consumenten. Daar het bedrijf „los van politieke inmenging moet trachten” enz., wordt de Raad, aan wien de algemeene bedrijfs-politiek en het toezicht op de directie zijn opgedragen, benoemd door... de volksvertegenwoordiging²⁾ op voordracht van den betrokken minister.³⁾ De vakverenigingen krijgen een recht van voordracht, ook de consumenten voorzover zij georganiseerd zijn. Er

¹⁾ Hiertoe wordt ook gerekend het „zoo noodig” aangeven van richtlijnen!

²⁾ Ik kan wel aan het plaatsnemen van ?? blijven, maar toch: hoe komt het, dat de Volksvertegenwoordiging zich *niet* leent voor de keus van de directie, maar *wel* voor die van den Raad van Beheer en Toezicht?

³⁾ Nl. bij de Rijksbedrijven. In het algemeen geschiedt de benoeming door „het betreffende orgaan der gemeenschap”.

blijkt niet uit het Rapport, of deze voordrachten bij den minister of bij de Volksvertegenwoordiging worden ingediend, m.a.w. of dit recht der vakverenigingen concurreert met 's ministers bevoegdheid of wel daaraan ondergeschikt is. Waar het Rapport zegt, dat de vakverenigingen niet zelf leden moeten kunnen benoemen, en de minister óók niet benoemt, schijnt hier van een concurrerend recht van voordracht sprake te zijn. Ik twijfel echter, of dit punt geheel is doorzocht. Misschien houdt het Rapport zich opzettelijk hier op de vlakte.

De aldus tot stand gekomen Raad heeft nog heel wat meer te doen dan te controleren. Hij staat zoo ongeveer in alles de Directie ter zijde, bij uitbreiding, arbeidsvoorwaarden, prijzen, enz. Echter mogen „de Directeuren niet in hun initiatief beperkt worden.” Zij mogen vooral „geen ambtenaren worden, die in een bureaukratischen sleur leven en tevreden zijn.” Nu bedenke men, tot toetsing van de waarborgen waarmede de zelfstandigheid en het initiatief der directie is omgeven, dat ambtshalve voorzitter van den Raad is . . . „de minister, onder wien het bedrijf ressorteert.” Aldus sluit niet alleen de regeling van de benoeming van directie en van Raad, maar ook 's Raads aan onpartijdige, immers ministerieele, handen toevertrouwde leiding de politieke inmenging van meet af buiten! Dit blijkt ten overvloede uit de passage van het Rapport, waar de noodzakelijkheid om den minister ambtshalve voorzitter te maken wordt betoogd door te verwijzen naar „het feit, dat er ten minste één persoon moet zijn, die tusschen regeering en bedrijf een *vasten band*¹⁾ vormt,” waarop dan nog deze woorden volgen: „Ook is het noodzakelijk, dat in de vertegenwoordigende lichamen de kritiek op de gestie van het bedrijf door iemand namens het bedrijf kan beantwoord worden, die er geheel mee op de hoogte is.” Boven die Directies en Raden van Beheer en Toezicht verheft zich als centraal orgaan, „de Algemeene Economische Raad.” Natuurlijk zal socialisatie het nooit buiten een dergelijk lichaam, dat de eenheidsgedachte te verwezenlijken krijgt, kunnen stellen. Wie in dien Algemeenen Raad vertegenwoordigd zullen zijn? De volksvertegenwoordiging, de bedrijfsdirecteuren, de centrale organisatie der technici, de organisatie der arbeiders en der consumenten. Vinden ook de Raden van Beheer en Toezicht daarin hun afvaardiging? Dit blijkt niet, tenzij de letters „e. d.” achter „technici” op min-gracieuze wijze ook voor hen een achterdeur zouden openlaten, wat ik niet denk. Maar dan dreigt, bij verschil van meening of minder goede verstandhouding, al spoedig de mogelijkheid, dat de bedrijfsdirecteuren via dien Algemeenen Raad hun specialen Raad van B. en T. in den rug gaan bestoken, waartegen de laatste, die niet vertegenwoordigd is, machteloos zou zijn. De taak van den Algemeenen Raad stempelt hem tot een hoogst belangrijk instituut: hij heeft het economisch lot der natie vrijwel in handen. Zijn taak omvat o.m. het ontwerpen (ook vaststellen?) van algemeene regels voor bedrijfsbeheer; het nemen van initiatief tot de stichting van instituten tot systematische verbetering van de techniek;²⁾ het plegen van overleg met de vakverenigingen voor overeenstemming in de arbeidsvoorwaarden in de verschillende gesocialiseerde bedrijven; advies uitbrengen, gevraagd of niet-gevraagd, nopens de quaestie, welke bedrijven verder voor socialisatie in aanmerking komen; meewerken tot de internationale socialisatie; aanwijzingen geven omtrent uitvoer en binnenlandsche beschikbaarstelling.

¹⁾ Ik cursiveer.

²⁾ Men ziet, hoe hier het initiatief, waarvan de vooruitgang afhangt, van boven komt. Ware de gemeenschaps-prikkel ook maar half zoo sterk als die welke in uitzicht op winst zijn voedingsbodem vindt, zoo zou het hier bedoelde initiatief aan de „gesocialiseerden” gevoelig kunnen worden overgelaten.

Ook hier blijft veel zwevend, voornamelijk met betrekking tot deze vraag, of die „Algemeene Economische Raad” een soort van economische Raad van State zal worden, dan wel of ook, en zoo ja in welke mate, regelende en besluitende bevoegdheid tot zijn attributen zal behooren. Ik wijs er op, hoe volkomen „onaf” de voorstellen zijn bij een zoo belangrijke vraag als ik hier aanroer. Maar hoe dan ook: het college zal grooten invloed oefenen. Hoe komt het tot stand? Heeft de commissie ook hier naar waarborgen gezocht, waardoor politieke inmenging schier onmogelijk zou worden? „De leden worden door de Volksvertegenwoordiging op aanbeveling der betrokken groepen benoemd.” Tot meerdere geruststelling volgt dan: „De minister van Nijvenheid is ambtshalve voorzitter van den Raad.” Commentaar is wel overbodig. Alleen zou ik meenen, dat, wanneer de commissie *opzettelijk* de politiek had willen binnenhalen in het economisch leven en aan dit laatste een zake-lijke leiding zooveel mogelijk had willen *onthouden*, de door haar ontworpen organisatie van het gesocialiseerde bedrijf, van de franje ontdaan, er niet anders had behoeven uit te zien dan nu het geval is. Er zijn raadselen, die wel immer hun oplossing zullen wachten. Dit schijnt mij er één van. Wanneer het ging om een vergeten hoekje van menschelijk leven en streven, wij zouden niet zoo beducht behoeven te zijn, wetende dat het leergeld in den engen kring zijn nuttige functie wel zou uitoefenen. Maar het gaat om zoo iets als de „doelbewuste vermaatschappelijking der voortbrenging!” *Wij allen* zijn er bij betrokken. En als wij dan zien, hoe troebel, ondanks alle „doelbewustheid”, de in de Inleiding neergelegde denkbeelden zijn, hoe zij strijdig zijn met de meest elementaire economie en psychologie, hoe zij ook hier weer, bij het organisatieprobleem, het omgekeerde waarborgen van wat zij bedoelen en den weg bereiden voor wat zij meenden buiten te sluiten, dan rijst onverbiddelijk de vraag, hoe een op zulk een wijze verdedigde zaak nog ten deele kan worden gered.

Van het z.g. Radenstelsel wil het Rapport niet weten. Daarentegen is er voor de vakverenigingen een belangrijke taak weggelegd. Strijdverenigingen zullen ze niet langer zijn, doch zij zullen zich vormen tot corporaties, die de productie dienen en het medezeggenschap der arbeiders verwezenlijken. Van de vakverenigingen wordt in den overgangstijd verwacht, dat zij „geleidelijk bij de arbeidersklasse den geestelijken ommekeer bewerkstelligen, die noodig is om het socialisme in zijn vollen omvang te verwezenlijken.” Gewichtige erkenning! Er is een geestelijke ommekeer noodig bij de arbeidersklasse. Voorwaar geen kleinigheid. Zijn de heeren diep doordrongen van den ontzaglijken eisch, dien zij als voorwaarde voor de verwezenlijking van het socialisme stellen? Ik ga geheel met hen mede, neen, ik ga nog verder, daar ik dien eisch tot alle volksgenooten zou willen uitgestrekt weten, onder dit voorbehoud echter, dat dan „verwezenlijking in zijn vollen omvang” en overbodig-wording van het socialisme hetzelfde zal blijken te zijn.

De vakverenigingen worden geraadpleegd in zake de arbeidsvoorwaarden. De bedrijfsleiding stelt deze „in overleg” vast. Zij moeten aan redelijke eischen voldoen. Tegelijk wordt naar uniformiteit gestreefd met betrekking tot andere bedrijven. En nu komt iets zeer merkwaardigs: „Instelling van vaste bemiddelings-kommissies e.d. ter vermindering van bedrijfsstilstand door werkstaking is noodzakelijk. Indien deze in strijd met het moreele recht toch mocht uitbreken, dient de gemeenschap over de middelen te beschikken zich daartegen te verweren.” Men rekent dus, ook bij socialisatie, met het voortbestaan van stakingen, die zoowel overeenkomstig,¹⁾ als in strijd met het moreele recht kunnen zijn. Wie maakt uit, of die strijd zich voordoet, ja dan neen? De inzichten nopens het

¹⁾ Althans niet in strijd met.

„moreele” recht verschillen nog meer dan die met betrekking tot het „juridische” recht. Men mag in elk geval constateeren, dat de commissie, wanneer op een of andere manier „endgültig” is vastgesteld, dat een staking in strijd is met het moreele recht, onderkruiperswerk niet alleen tolereert, maar ter vermindering van bedrijfsstilstand zelfs noodzakelijk acht. Het gemeenschapsverweer tegen zulk een staking komt praktisch neer op een stakingsverbod in bepaalde gevallen of voor bepaalde omstandigheden. De vraag komt bij mij op, welk onthaal een dergelijke passage gevonden zou hebben, wanneer niet de Socialisatiecommissie, doch een burgerlijke pen zich had verstout....

Het belangrijke vraagstuk in zake „Medezeggenschap van het personeel” tracht het Rapport op te lossen door de instelling van „Groepsraden” en een „Personeelraad.” Dadelijk wordt daarbij opgemerkt, dat deze „in geen geval voor het personeel een middel (mogen) zijn om te trachten zich bijzondere voordeelen te verschaffen;” zij mogen verder evenmin „de bedrijfsleiding in haar initiatief beperken, noch haar verantwoordelijkheidsgevoel verminderen.” De Groepsraden omvatten elk een groep uit het personeel, zoo heeft men een Raad van Technici, een Raad van Voormannen, een Arbeidsraad, enz. Is een groep klein, dan kan aanwijzing van één vertrouwensman voldoende zijn. De keuze geschiedt uit en door het volwassen personeel. Evenwel geschiedt de candidaatsstelling door de vakverenigingen, waarin de commissie meer vertrouwen heeft dan in de direct betrokken groepen zelf. Het werk der Groepsraden is controleerend t.a.v. de arbeidsvoorwaarden, de veiligheid e.d., verder adviseerend met betrekking tot het vaststellen van prestatienormen, indeeling van de arbeiders, enz., en wenschen formuleerend in zake de arbeidsverhoudingen, b.v. t.a.v. hygiëne, veiligheid, algemeen gerief. Voorzitter van den Groepsraad is „het hoofd van den tak van dienst of zijn vertegenwoordiger.”

Uit de afgevaardigden van de Groepsraden ontstaat nu de Personeelraad. Met ingenomenheid is hier de waarschuwing te begroeten, dat men niet handenarbeid met hersenarbeid moet gelijkstellen, waardoor men in het andere uiterste zou vervallen van wat de regeerende klassen te zien geven. Over dit laatste zullen we maar niet twisten, hoofdzaak is, dat de commissie gelijkstelling van handenarbeid met hersenarbeid verwerpt en bij de samenstelling van den Personeelraad, niet alleen op de getalsterkte van een groep, „doch ook op haar kwalitatieve positie in het Bedrijf” wil doen letten. De Personeelraad heeft o.m. advies te geven over wijzigingen in de arbeidsregeling in het algemeen, opvoering en verbetering van de productiviteit e.d. De bedrijfsleiding is verplicht die aangelegenheden ter kennis van den Personeelraad te brengen. Voorzitter is een der directeuren. Zijn er meer bedrijven in één gesocialiseerden bedrijfstak, dan moet er verband worden gelegd tusschen de diverse Personeelraden. De Groepsraden — dit is één der verschilpunten — grijpen over één bepaald bedrijf heen. Hoe dat alles goed sluitend zal worden gemaakt zonder dat, bij de groote vaagheid in de competentieomschrijving, telkens tusschen die warreling van Raden botsingen zullen voorkomen, wordt niet op het eerste gezicht duidelijk. Wat echter wel duidelijk is, dat is de volkomen onmogelijkheid om dit logge mechanisme buiten „alle bureaucratie en stroeve ambtenarij” te houden. Die Raden zullen bovendien, zal het „medezeggenschap” niet een wassen neus worden, als looden gewichten op de gestie der bedrijfsleiders drukken, die nochtans hun initiatief en verantwoordelijkheidsgevoel moeten behouden, en liefst versterken. De commissie decreeteert nu wel, dat die Raden „in geen geval” die onmisbare elementen eener goede bedrijfsleiding mogen beperken of verminderen, maar er zullen, tenzij reële waarborgen,

die hier ontbreken, worden verschaft, ook bij socialisatie dingen gebeuren, „die in geen geval mogen.” Al dat „moeten”, dat „mogen” en niet „mogen”, zonder dat de grondslag voor de verwezenlijking wordt gelegd noch de waarborg voor de vervulling van de eischen aangewezen, doet denken aan het kunststuk van Münchhausen, die zich bij het eind van zijn pruik uit het moeras trok.

De opmerkingen, die gemaakt worden met betrekking tot de rechtspositie der arbeiders, zal ieder weldenkende wel willen onderschrijven. Alleen worde die rechtszekerheid tot *allen*, die in het bedrijf werkzaam zijn, uitgebreid, óók tot de chefs b.v., van wier willekeur wordt gerept, doch die ook een positie te verliezen hebben.

Nog veel en velerlei zou er te zeggen zijn naar aanleiding van het 2e deel van het Rapport, over de toepassing van de socialisatie in het bedrijfsleven, alsook met betrekking tot de conclusies, die in een 3e deel zijn ondergebracht. Ik mag echter niet meer van het geduld der lezers en van de beschikbare ruimte vergen. Op de beginselen komt het bovenal aan; en deze heb ik ampel besproken. Aan die beginselen en aan die bespreking kan hij, die het Rapport zelfstandig wil bestudeeren en zich een oordeel vormen, gemakkelijk aanknoopen.

Wanneer ik socialisatie even algemeen verwierp als de commissie haar aanprijst, mij zou terecht het verwijt van eenzijdigheid naar den anderen kant kunnen treffen. Er zijn voor socialisatie wel eenige beperkte mogelijkheden aanwezig, en de goede gedachte, die er in „medezeggenschap” ligt, kan en moet in het belang van den socialen vrede en een betere productie (Arbeitsfreude) worden ontwikkeld. Doch met vermindering van het logge apparaat der commissie, die met mij eenswillend is in het buitensluiten van politiek en bureaucratie, doch in de keus der middelen hopeloos faalt.

Dat het partijbestuur van de S. D. A. P. in de aan het Congres voorgestelde Ontwerp-Resolutie in zake socialisatie zich op den grondslag stelt van het Rapport, is begrijpelijk. Dit Rapport is een partij-document met de deugden en gebreken, daaraan annex. Toen de commissie haar opdracht kreeg, stond op grond van de beloften die gedaan waren vóór de eigenlijke studie begon, al vast, dat er iets positiefs uit voortkomen moest. Men stond niet zoo vrij als een doctorandus voor zijn dissertatie. De overtuigingen der commissie en van het partijbestuur dekken elkander, voorzoover naar buiten blijkt, volkomen. Welke mentaliteit ook nu weer, in die Ontwerp-Resolutie, vaardig is en hoe ver men afstaat van echte onbevangenheid of wetenschappelijkheid, toont deze passus zonneklaar aan: „Het proletariaat kan geen vertrouwen stellen in de resultaten van den arbeid der benoemde staatscommissie, die moet onderzoeken¹⁾ of de productie door socialisatie meer in het algemeen belang kan worden gedreven, wijl de samenstelling dezer commissie, waarbij zelfs de moderne vakbeveging is uitgesloten, elken waarborg mist, dat de nadeelen van het kapitalistische bedrijfswezen onbevangen zullen worden erkend, en het gemis van het enquêterecht het onmogelijk zal maken het wezen daarvan voldoende aan het licht te brengen.” Hier is alle bezadigdheid en bezonkenheid zoek. Heeft de Staatscommissie al iets gepubliceerd? Geen letter. Toch wordt haar arbeid, op grond van haar samenstelling, nu reeds verdacht gemaakt. Aldus wordt zeker onbevangenheid, waarop de Resolutie prijs stelt, aangekweekt bij de arbeiders, die straks het Rapport der Staatscommissie onder de oogen krijgen. Had bijgeval de commissie uit de S.D.A.P. wél het enquêterecht? Wanneer echter de eenzijdigheid der samenstelling en het ontbreken van het enquêterecht, redenen zijn om reeds vóór hun verschijnen geen vertrouwen te stellen in de resultaten van den arbeid der *Staatscommissie*,

¹⁾ Ik cursiveer.

waarom zouden die redenen zich niet op zijn minst even sterk richten tegen de *partij-commissie*, wier rapport wél reeds verscheen. A propos van die onbevangenheid: het schijnt, dat de concept-Resolutie haar afwezigheid bij de Staatscommissie alleen ducht nopens de erkenning van de *nadeelen van het kapitalistische* bedrijfswezen en dat het in haar oog volkomen gepermitteerd zou zijn de voordeelen, die dat stelsel toch ook heeft, naar de wijs der *bevangenheid* te wegen en te licht te bevinden. Hoe ziet het er uit in den geest van wie à priori met goede en kwade aantekeningen op het stuk der al of niet-onbevangenheid klaar staat, al naar gelang de beoordeelde meening de nadeelen van het kapitalisme erkent (onbevangen), dan wel ook plaats aan opgemerkte goede eigenschappen inruimt (bevangen)? Kennelijk is hier alleen hij onbevangen, die de zienswijs van de stellers van de Concept-Resolutie deelt. De geest, die dezen passus, waarvoor een man van wetenschap zich geneeren zou, heeft ingegeven, is die van vooroordeel en onverdraagzaamheid. Ook een goede zaak kan op verschillende manieren worden bedorven. Deze is er één van. H. W. C. BORDEWIJK.

Groningen, Mei 1920.

NOG EENS: PROFESSOR VAN GIJN EN DE GELDPOLITIEK DER NEDERLANDSCHE BANK.

In een Ingezonden Stuk in het „Handelsblad” (Avondblad 27 Mei) doet Prof. Van Gijn het voorkomen alsof, in de jongste tusschen ons beiden gevoerde polemiek, ik mijzelf niet gelijk gebleven zou zijn; dit althans meen ik daaruit te moeten opmaken.

Nu is eigenlijk de vraag, wie van ons tweeën zichzelf gelijk bleef, wie niet, voor het publiek al heel weinig belangrijk en ik ware geneigd geweest er over te zwijgen, het aan onze lezers overlatende zich dienaangaande een eigen oordeel te vormen, indien niet door Prof. Van Gijn aan zijne bewering in dezen de conclusie verbonden werd, dat mijn oorspronkelijke aanval tegen hem in de „Ec.-St. Ber.” van 28 April door mij werd opgegeven en hij door mij in het gelijk werd gesteld, hieruit blijken, dat de aanval zelf ongegrond was.

Niets is echter onjuister dan dit. En om zulks aan te toonen, zie ik mij verplicht nog eens in herinnering te brengen, wat eigenlijk het hoofdpunt was van het tusschen ons gevoerde debat. Maar ik herhaal het, niet om voor eigen Rechthaberei te pleiten doe ik dit, doch wegens de groote beteekenis van de kwestie, welke mij tot mijn schrijven bewoog, t.w. de vraag of Prof. Van Gijn's beschuldiging tegen het tegenwoordig Bestuur der Nederlandsche Bank ter zake der door dit Bestuur gevolgde geldpolitiek op goede gronden berustte of niet.

Welke was de beschuldiging door Prof. Van Gijn tegen het Bankbestuur en inzonderheid tegen den President, Mr. Vissering, ingebracht? Deze, dat volgens genoemd Bestuur, onder normale omstandigheden, een circulatiebank niet overgaat tot disconto-verhooging bij ruimte van het ruilmiddel, doch wel bij schaarschte daarvan; en Prof. Van Gijn noemde dit een Nieuwe Opvatting van geldpolitiek, welke in strijd was met de tot dusver gevolgde en gehuldigde politiek.

Hiertegen werd door mij opgekomen en ik trachtte door een analyse van den loop van zaken ter geldmarkt, wanneer deze leidt tot disconto-verhooging, aan te toonen, dat het volgen der door Prof. Van Gijn gewraakte geldpolitiek inderdaad door de omstandigheden gevorderd wordt, gelijk dit dan ook steeds in de praktijk is waargenomen.

Tegen deze beweringen mijnerzijds meende nu Prof. Van Gijn zich te kunnen beroepen op den inhoud van het hoofdstuk „Muntpolitiek” in Pierson's Leerboek. Doch, gelijk ik repliceerde, betrof het in dat hoofd-

stuk door Mr. Pierson geschrevene, waarnaar Prof. van Gijn verwees, een zeer bijzonder geval, de ruimte of schaarschte van het ruilmiddel, welke het gevolg kan zijn van wijziging in de voortbrengingsmoeite van het metaal, dat in een land het standaardmetaal vormt, of van wijziging in de keuze van den muntstandaard. Wanneer, op zoodanige wijze er in een land bijzondere ruimte ontstaat van het ruilmiddel, alsdan, schreef Pierson, kan een circulatiebank een correctief aanbrengen door tijdelijke beperking van het fiduciaire ruilmiddel, en omgekeerd.

Doch dit bijzondere en abnormale geval daargelaten, zegge wat betreft de geldpolitiek door eene circulatiebank onder normale omstandigheden te volgen, is ook bij Pierson geen spoor te vinden van eene zienswijze in dezen, overeenkomende met die van Prof. Van Gijn. Duidelijk bleek dit b.v. uit de eigen woorden van Pierson, door mij aangehaald in mijn artikel in de „Ec.-St. Ber.” van 12 Mei.

De door mij aangehaalde woorden van Pierson waren de volgende: „brengt de Bank hare rentekoersen boven het algemeene peil, zoo is het zeker, dat hare handeling doel treft. Zij maakt dan de ongedekte circulatie kleiner en bijgevolg het ruilmiddel schaarsch.”

Maar ziet, nu meent Prof. Van Gijn in die woorden juist een verdediging van zijn standpunt te vinden. Hij schrijft daarin te lezen, „dat disconto-verhooging plaats heeft om het ruilmiddel schaarsch te maken, *dus wegens te groote ruimte van ruilmiddelen*” (ik cursiveer).

Doch deze door hem gemaakte gevolgtrekking is weder volkomen onjuist; duidelijk blijkt daaruit, dat de geleerde schrijver zich geen goed denkbeeld vormt van den stand van zaken, welken Pierson voor oogen had, toen hij de aangehaalde woorden schreef: Die stand van zaken is de volgende: dat op een gegeven oogenblik er een tekort bestaat aan beschikbaar kapitaal ter voeding, of ook alleen maar ter handhaving van de bestaande handelsbeweging, een tekort zich o.a. openbarende door betrekkelijke schaarschte van ruilmiddel. Dan zoekt de handel in dat tekort te voorzien door de beschikking te erlangen over meerdere kredietmiddelen, dat is door uitzetting der circulatie van het ongedekte fiduciaire ruilmiddel, en om dit te beletten verhoogt de circulatiebank hare rentekoersen.

Geenszins dus te groote ruimte van ruilmiddelen, maar eene reeds bestaande schaarschte daarvan en het streven der circulatiebank, om dien toestand niet te verhelpen door eene harerzijds niet gewenschte uitzetting van het ongedekte fiduciaire ruilmiddel, leidt tot disconto-verhooging.

De erkenning van dit feit doet van Prof. Van Gijn's beweringen, ten aanzien van het door mij in deze zaak geschrevene, niets overblijven. En ik handhaaf dan ook ten volle wat ik in mijne vorige artikelen schreef.

G. M. BOISSEVIN.

29-5-20.

HET NIEUWE BEGINSSEL IN DE TYPOGRAFIE.

In zijn „De Moderne Staatsidee” wijst Prof. Krabbe er volkomen terecht op, dat men met de toekenning van vrijheid van associatie halverwege in het proces van organisatie is blijven steken, daar men verzuimde de associaties tegelijk ook te brengen in rechtsgemeenschappen, d.w.z. verbanden waarin de conflicteerende maatschappelijke machten vereenigd worden, tot vorming van het recht voor de belangen, die hen verdeeld houden.

Toegepast op het bedrijfsleven wil dat zeggen, dat ondernemers, arbeiders en verbruikers in één rechtsgemeenschap moeten worden samengebracht.

Wie deze woorden van Prof. Krabbe ten volle onderschrijft, die zal zich uitermate verheugen, wanneer een belangrijke stap in de richting van een der-

gelijke rechtsgemeenschap wordt gedaan. Dit is door het nieuwe beginsel in de Typografie, waarbij ondernemers- en arbeidersorganisatiën overleg plegen inzake de prijspolitiek inderdaad geschied.

Neen, zegt de heer Hart, in de „Ec.-Stat. B.” van 19 Mei, hier is geen nieuw beginsel. Want reeds in 1918 schreef Prof. Veraart, dat de arbeiders de tarieven mogen critiseeren en dat hun de tarieven worden uitgelegd. Ik antwoord, dat de bedoelde passage uit de „Vraagstukken der Economische Bedrijfsorganisatie” mij niet was ontgaan, maar dat ik haar steeds met de meeste verbazing heb gelezen. Prof. Veraart heeft hier een grove vergissing begaan, want vóór Januari 1920 heeft *nimmer* eenig overleg inzake de prijspolitiek plaats gehad. De opmerking van den heer H. wordt hierdoor verklaarbaar, maar is daarom niet minder onjuist.

De ingestelde contrôle van de arbeiders op de tarieven maakt het voor de patroons niet mogelijk, onredelijke bepalingen op te nemen. Dit is een zeer belangrijke wijziging ten goede.

De strekking, waarmede door mij de cijfers uit de „Sociale Voorzorg” werden aangehaald, is den heer H. ontgaan. Ik heb niet beweerd, dat die cijfers zoo exact waren, dat nu een ieder, die over uitbuiting der drukkers klaagt, voor goed den mond zou kunnen worden gesnoerd. Dan zouden ze waarlijk niet zoo terloops worden medegedeeld! Men tracht echter de beweerde uitbuiting steeds te bewijzen door een *deductie* uit het systeem der drukkersorganisatie, welke deductie evenwel onjuist is, omdat men zich steeds een verkeerde voorstelling maakt van het systeem. Laat men nu ook eens *empirisch* te werk gaan door statistisch materiaal te raadplegen. Er is nog nimmer één enkel cijfer naar voren gebracht, ook niet door den heer H., dat ook maar den geringsten steun geeft aan de uitbuitingsdeductie! Van de zijde der drukkersorganisatie daarentegen zijn telkens statistische gegevens aangevoerd, welke die deductie niet bevestigen. Ook in de cijfers van de „Sociale Voorzorg”, zij mogen dan niet geheel exact zijn, vindt de beweerde uitbuiting geen steun. En wanneer een deductie niet door de ervaring wordt bevestigd, dan wordt het toch inderdaad hoog tijd haar geheel overboord te werpen.

Wij zouden hiermede gevoeglijk de pen kunnen neerleggen, ware het niet, dat de heer H. in zijn repliek een nieuwe kwestie aanvoert, de vraag n.l. of het stelsel-Veraart identiek is met dat in het drukkersbedrijf.

De heer H. citeert eenige van de vele uitlatingen uit de „Vraagstukken der Economische Bedrijfsorganisatie”, die voor den verbruiker zoo ontzettend onheilspellend zijn, en vraagt mij dan: „Prof. Veraart brengt naar voren, dat dit wel de geest van de bedrijfsorganisatie in de grafische vakken is. Welke reden zou hij hebben om zijn eigen systeem zoo zwart te maken?”

Mijn antwoord luidt, dat men het drukkersbedrijf grof onrecht doet, door te beweren, dat de geciteerde uitlatingen de in dat bedrijf heersche geest vertegenwoordigen, omdat dit beslist onjuist is. Natuurlijk zal Prof. Veraart zijn eigen systeem niet noodeloos zwart maken. Maar gevoelt de heer H. dan niet, dat wat hij zwart ziet voor Prof. Veraart wit is?

Men kan hiertegen niet aanvoeren, dat de vraag van zwart of wit er buiten kan blijven, omdat in de „Vraagstukken” slechts een *beschrijving* der economische bedrijfsorganisatie wordt gevonden. In werkelijkheid immers geeft de auteur tevens een *waardeering*. Men gevoelt het al lezende op iedere pagina, dat Prof. Veraart hier tevens zijn ideaal van bedrijfsorganisatie aanbiedt. En dat ideaal heeft op zijn uiteenzettingen van hetgeen hij in de typografie waarnaam een zeer speciaal stempel geplaatst, waardoor de juistheid van die uiteenzettingen bijzonder werd geschaad.

Het is en blijft een zeer groote verdienste van

Prof. Veraart, dat hij de gedachte der bedrijfsorganisatie plotseling in het middelpunt van ieders belangstelling heeft weten te plaatsen. Maar al is men een vurig voorstander van bedrijfsorganisatie op zich zelve, daarom behoeft men het systeem van bedrijfsorganisatie van Prof. Veraart nog niet aan te hangen.

Mijn ideaal en dat van het drukkersbedrijf is, dat een systeem van „maatschappelijke bedrijfsorganisatie” (M. B.)¹⁾ wordt doorgevoerd, hetwelk op zeer belangrijke punten van het ideaal der „economische bedrijfsorganisatie” (E. B.) verschilt.

Waar het niet mogelijk is dit op deze plaats uitvoerig toe te lichten, moet ik wel volstaan met een schematisch overzicht, dat weliswaar het lezen minder aangenaam maakt, maar toch de verschilpunten zeer in het kort kan aangeven.

De grondgedachte van de M. B. is een geheel andere als die van de E. B.

De E. B. stelt zich principieel zeer terecht op het standpunt van het solidarisme tusschen werkgever en werknemer. Beide kunnen elkander bij het productieproces niet missen. Maar de solidariteit wordt verkregen ten koste van den verbruiker. In plaats van de tegenstelling werkgever-werknemer ontstaat de tegenstelling producent-consument.

De M. B. zoekt ook *die* tegenstelling te overbruggen door ondernemer, arbeider en verbruiker in één bedrijfsgemeenschap samen te brengen. Merkwaardig dat de wenschelijkheid, den verbruikers invloed te geven op de prijspolitiek, in de drukkerijenbonden steeds sterker wordt gevoeld. Eenige dagen geleden heeft een der leden een open brief aan het Hoofdbestuur gericht, waarin wordt voorgesteld daartoe over te gaan!

Dit verschil in grondgedachte openbaart zich voornamelijk bij drie zeer belangrijke kwesties:

1°. de basis der prijspolitiek.

De E. B. stelt zich de voortdurende opvoering der prijzen ten doel, zonder dat die prijsverhooging wordt beëindigd, zoodra een redelijke belooning voor den producent is verkregen. „De consument geraakt bij het voortschrijden der E. B. in de bedrijven, die hem levensmiddelen leveren, steeds meer in de knel. Het eene bedrijf na het andere dwingt hem, den door hem besteden prijs tot zijn maximale waardeering op te voeren. De consument moet steeds meer bezuinigen. Hij schraapt steeds meer producten van het lijstje, dat hij er op nahield.” (pag. 102 van de „Vraagstukken”). De M. B. daarentegen wil een regeling treffen, waarbij wordt voorkomen, dat de producenten (ondernemers en arbeiders) in een bedrijf de dupe worden van een toemeloze concurrentie. De prijzen worden zoo bepaald, dat den gemiddelden producent een *redelijke belooning* voor zijn arbeid wordt toegekend. Aldus het doel van het drukkersbedrijf.

De E. B. legt er veel en veel te weinig den nadruk op, dat een door krachtmaatregelen te handhaven prijstarief alleen moet worden doorgevoerd in die bedrijfstakken, welke den producent een kwijnend bestaan verschaffen. Gaat men immers ook in behoorlijk rendeerende bedrijfstakken tot een dergelijk prijstarief over, dan zal het tarief worden gebruikt om de prijzen buitensporig op te voeren.

De M. B. beschouwt een door krachtmaatregelen te handhaven prijstarief als een doeltreffend middel om het bedrijf op te heffen uit den noodlottigen toestand, waarin het door de toemeloze concurrentie is vervallen. Een dergelijk prijstarief blijft slechts noodzakelijk, zoolang men de zekerheid heeft, dat een wegnemen van dat tarief de uitwassen van de onbepaalde concurrentie zou doen herleven. In het drukkersbedrijf werd om deze redenen het prijstarief ingevoerd en gehandhaafd. Teneinde gezonde vaktoestanden te verkrijgen en te behouden gebod hier dezelfde *economische noodzakelijkheid*, die o.a. in het Duitsche, Oostenrijksche, Zwitsersche en Belgische boekdruk-

¹⁾ Dezelfde benaming in het artikel van den heer J. R. Snoeck Henkemans, Stemmen des Tijds, Maart 1920.

kersbedrijf soortgelijke organisaties als in Nederland deed geboren worden.

2°. De sluiting van het bedrijf.

De E. B. stuurt aan op sluiting van het bedrijf, bedrijfsconcentratie en beperking der productie, alles om zeer hooge prijzen te kunnen doorvoeren.

De M. B. verwerpt deze middelen, omdat zij een andere basis van prijspolitiek bezit; zij verwacht van de bedrijfssluiting een aanzienlijke vermindering der productie, omdat de ondernemer geen prikkel tot inspanning meer heeft; een geweldige werkloosheid, omdat de buiten het vak gesloten arbeiders geen gelegenheid tot arbeid vinden en een ellendige positie voor den verbruiker, omdat deze voortdurend meer beperkt wordt in zijn behoeftelieven. In het drukkersbedrijf is van bedrijfssluiting geen sprake.

3°. De bescherming van den verbruiker.

De E. B. geeft den verbruiker, die in het nauw wordt gebracht, het recht, om te klagen bij een door de wet in te stellen Centralen Raad van Bedrijven, welke bijna uitsluitend uit producenten (ondernemers en arbeiders) is samengesteld.

De M. B. acht het verkeerd, dat de verbruiker niet in dien Raad is vertegenwoordigd, omdat er thans niet de minste zekerheid bestaat, dat met diens belangen voldoende zal worden gerekend. Door haar wordt er daarom op aangedrongen, dat ondernemers, arbeiders en verbruikers in ieder bedrijf tot één rechtsgemeenschap, worden samengebracht, waarin elk zijn belangen kan vertegenwoordigen. Aan de Kroon moet het oppertoezicht worden toevertrouwd. Een nadere uitwerking hiervan zou ons natuurlijk te ver voeren.

Ongetwijfeld is voor de bedrijfsorganisatie een groote toekomst weggelegd. Op het oogenblik echter heerscht op dit gebied nog de grootste spraakverwarring. Toch moeten de verschillende systemen van bedrijfsorganisatie, die worden aangediend, terdege uit elkander worden gehouden. Want anders worden de fouten van het eene systeem ten onrechte tegen het andere uitgespeeld, tot schade van de schoone en vruchtbare gedachte, die aan een juist systeem van bedrijfsorganisatie ten grondslag ligt.

Mr. Dr. A. A. VAN RHIJN.

Amsterdam, 29 Mei 1920.

INDEX-CIJFERS.

Datum	Algem. index-cijf. van „the Economist”	Gem. ponden koers over den afg. mnd.	Herleid algemeen index-cijfer.
1 Januari 1914.....	119,2	12,11 ³ / ₄	119,6
1 Januari 1915.....	127,3	11,78	124,1
1 Januari 1916.....	151,6	11,02	138,3
1 Januari 1917.....	223,0	11,68	215,6
1 Januari 1918.....	263,2	11,06	240,9
1 April „.....	266,6	10,395	229,4
1 Juli „.....	277,5	9,37	214,4
1 October „.....	283,5	9,86	228,1
1 Januari 1919.....	277,0	11,19	256,6
Einde Januari 1919....	265,9	11,33	249,4
„ April „.....	262,4	11,535	250,1
„ Juli „.....	293,2	11,70	284,0
„ October „.....	308,1	11,06	282,1
„ Januari 1920....	353,1	9,83	286,7
„ Februari „.....	370,9	8,985	275,9
„ Maart „.....	379,6	10,125	318,2
„ April „.....	374,2	10,65	329,9

Na een onafgebroken stijging gedurende twaalf opeenvolgende maanden, vertoont het index-cijfer voor het eerst een, zij het geringe, daling, die in Engeland eenigszins sceptisch wordt begroet. Het totaalcijfer verminderde met 120 punten, van 8352, tot 8232, terwijl de daling van het algemeen index-cijfer 5,4 bedroeg, daarmede van 379,6 op 374,2 komend, op deze wijze de stijging over Maart voor iets meer dan de helft compenseerend. Het blijft evenwel nog 111,8 boven einde April 1919, toen het 262,4 bedroeg.

Zoals uit de gebruikelijke — aan „The Economist” ontleende — tabel valt te zien, geven alle groepen een vermindering te aanschouwen; het minst, n. l. 6 punten, bij de groep „andere voedings- en genotmiddelen” en het grootst, 55 punten, bij de groep „diversen”; terwijl het procentuele cijfer van 379,6 tot 374,2 gedaald is.

Data	Granen en oleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Dieren: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen index-cijfer
Basis (gemidd. 1901—5) . . .	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April „	560	350 ¹ / ₂	626 ¹ / ₂	493	567	2597	118,0
1 Juli „	565 ¹ / ₂	345	616	471 ¹ / ₂	551	2549	115,9
1 October „	646	405	611 ¹ / ₂	472 ¹ / ₂	645	2780	126,4
1 Januari 1915	714	414 ¹ / ₂	509	476	686 ¹ / ₂	2800	127,3
1 April „	840	427	597	644	797	3305	150,2
1 Juli „	818	428	601	624	779	3250	147,7
1 October „	809 ¹ / ₂	470 ¹ / ₂	667	619 ¹ / ₂	769 ¹ / ₂	3336	151,6
1 Januari 1916	897	446	731	711 ¹ / ₂	848 ¹ / ₂	3634	165,1
1 April „	949 ¹ / ₂	503	796 ¹ / ₂	851	913	4013	182,4
1 Juli „	989	520	794	895	1015	4213	191,5
1 October „	1018	536 ¹ / ₂	937	858 ¹ / ₂	1073	4423	201,0
1 Januari 1917	1294	553	1124 ¹ / ₂	824 ¹ / ₂	1112	4908	223,0
1 April „	1346	610 ¹ / ₂	1226	834 ¹ / ₂	1283	5300	240,9
1 Juli „	1432 ¹ / ₂	652 ¹ / ₂	1441	841 ¹ / ₂	1278 ¹ / ₂	5646	256,6
1 October „	1221 ¹ / ₂	726	1509 ¹ / ₂	822 ¹ / ₂	1354 ¹ / ₂	5634	256,1
1 Januari 1918	1286 ¹ / ₂	686	1684 ¹ / ₂	839 ¹ / ₂	1348 ¹ / ₂	5845	263,2
1 April „	1244	744 ¹ / ₂	1760	850	1342 ¹ / ₂	5941	270,0
1 Juli „	1274	777 ¹ / ₂	1808	889 ¹ / ₂	1379	6128	278,5
1 October „	1271	780	1889	878 ¹ / ₂	1391 ¹ / ₂	6210	282,6
1 Januari 1919	1303	782 ¹ / ₂	1805 ¹ / ₂	816	1337	6094	277,0
Einde Jan. „	1287	782 ¹ / ₂	1618 ¹ / ₂	828	1335	5851	265,9
„ Febr. „	1288 ¹ / ₂	782 ¹ / ₂	1596 ¹ / ₂	818	1310 ¹ / ₂	5796	263,8
„ Mrt. „	1285	782 ¹ / ₂	1502	844 ¹ / ₂	1294	5708	259,4
„ April „	1306 ¹ / ₂	752	1512 ¹ / ₂	912 ¹ / ₂	1290 ¹ / ₂	5774	262,4
„ Mei „	1310 ¹ / ₂	776 ¹ / ₂	1643	981	1327	5988	272,2
„ Juni „	1338	800	1741 ¹ / ₂	937	1371 ¹ / ₂	6188	281,3
„ Juli „	1339 ¹ / ₂	805 ¹ / ₂	1854 ¹ / ₂	1033 ¹ / ₂	1417	6450	293,2
„ Aug. „	1380	822 ¹ / ₂	1877 ¹ / ₂	1040	1388	6503	295,6
„ Sept. „	1399	817 ¹ / ₂	1979 ¹ / ₂	1047	1344	6587	299,4
„ Oct. „	1412	838	2123	1064	1368	6795	308,9
„ Nov. „	1427 ¹ / ₂	866	2202 ¹ / ₂	1093	1396	6985	317,5
„ Dec. „	1441 ¹ / ₂	881 ¹ / ₂	2442 ¹ / ₂	1146	1453 ¹ / ₂	7864	334,7
„ Jan. 1920	1461	857 ¹ / ₂	2702 ¹ / ₂	1211 ¹ / ₂	1535 ¹ / ₂	7768	353,1
„ Febr. „	1454	886 ¹ / ₂	2951 ¹ / ₂	1253 ¹ / ₂	1614 ¹ / ₂	8160	370,9
„ Mrt. „	1508	914	2974 ¹ / ₂	1246	1709 ¹ / ₂	8362	379,6
„ April „	1498 ¹ / ₂	908	2938 ¹ / ₂	1232 ¹ / ₂	1654 ¹ / ₂	8232	374,2

De prijsbewegingen gedurende de afgelopen maand zijn heel wat kleiner geweest dan gewoonlijk en de meeste veranderingen, die nog plaats vonden, waren in dalende richting. In de eerste groep zijn tarwe en haver onveranderd gebleven, gerst daalde van 91 s. 8 d. tot 85 s. per quarter. De oogstberichten betreffende buitenlandsche tarwe luiden meestal gunstig, behalve in de Vereenigde Staten, waar nadeelige weertoestanden den uitzaai van zomertarwe benadeeld hebben, terwijl de laatste berichten omtrent de wintertarwe onbevredigend blijven. In Canada is de tarweuitzaai om dergelijke redenen eenigen tijd uitgesteld. Vleeschprijzen zijn onveranderd. In de tweede groep zijn de eenige veranderingen een vrij aanzienlijke daling in den theeprijs, boter daarentegen steeg. De theeprijzen zijn de geheele maand lang gedaald; de zaken hadden echter een kalm verloop, de voorraad is meer dan voldoende om de vraag te dekken. In de groep „weefstoffen” zijn Amerikaansche katoenen katoenen garens iets lager, Egyptische katoenen herstelde zich ietwat van de daling een maand geleden. Wolprijzen waren iets lager aan het einde van de maand, maar hennep en jute daarentegen een paar punten hooger. Bij de „delfstoffen” waren ijzer, staal en kolenprijzen onveranderd, lood, tin en koper opnieuw iets lager.

Zoals reeds in den aanvang gezegd, heeft de groep „diversen” het meest bijgedragen tot de daling van het totale index-cijfer. Leder en rubber zijn iets lager, olie en olieozaden daalden verscheidene punten, terwijl er een aanzienlijke daling plaats vond in talk.

Kleinhandelsprijzen. De verhoudingscijfers van verbruiksartikelen, in den handel gebracht door de Coöperatieve Winkelvereniging van „Eigen Hulp” te Amsterdam, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Leeuwarden en 's-Gravenhage (voorheen E. H.), welke door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd worden, zijn de navolgende. Bij beschouwing van deze cijfers neme men in aanmerking, dat het voorkomt, dat een artikel tijdelijk door een of meer der 6 coöperaties niet werd verkocht, wat van invloed kan zijn op den loop der verhoudingscijfers.

Artikelen	1914	1915	1916	1917	1918	1919	Febr. 1920	Mrt. 1920
Boonen (bruine)	157	175	214	136	111	146	214	214
„ (witte)	172	200	259	338	221	238	331	345
Erwten (capuc.)	153	178	192	236	211	217	200	200
„ (grauve)	139	157	177	220	191	209	218	243
„ (groene)	143	180	203	140	103	130	187	177
Gort	123	142	161	135	123	197	165	184
„ (boekweit)	117	171	200	292	312	292	325	333
„ (haver) ..	103	137	150	147	120	120	100	150
Kaas (Leids.)	140	160	179	221	207	253	303	300
„ (Gouds.)	125	133	123	126	177	195	197	197
Koffie.....	88	91	101	118	174	169	162	161
Margarine....	99	102	110	122	136	148	156	163
Meel (roggebl.)	85	104	130	144	130	130	—	—
„ (tarwebl.)	129	159	159	212	224	259	306	318
„ (boekw.)	114	152	195	324	362	314	338	324
Olie (boter) ..	101	127	149	235	409	381	293	293
„ (patent) ..	141	207	228	293	351	446	473	477
„ (raap).....	137	188	208	329	540	519	414	414
Rijst	116	112	122	125	122	169	344	331
Soda	83	117	283	267	417	283	367	400
Stijfzel	107	130	160	320	680	577	353	347
Stroop	100	125	154	179	193	200	200	200
Suiker (basterd)	91	107	115	116	120	147	215	215
„ (melis) ..	89	97	100	103	103	121	180	177
Thee	113	117	120	127	119	139	139	138
Vermicelli	124	203	207	272	266	300	331	331
Zeep (w. Brist.)	100	119	126	160	183	191	153	153
„ (zachte) ..	87	121	158	121	117	275	354	358
Zout	80	90	90	110	190	160	160	160
Gemiddelde verhoudingscijfers.	116	141	165	195	228	239	256	261

De prijzen voor het jaar 1893 werden gelijk 100 gesteld.

AANTEKENINGEN.

De herleving van de Belgische Industrie. — In aansluiting aan de mededeelingen over den toestand van de textielindustrie in Noord-Frankrijk, gedaan in het nummer van 7 April, verdient de herleving der Belgische industrie de aandacht, daar beide landstreken gedurende den oorlog in gelijke omstandigheden verkeerden.

Een onderzoek van het Belgische ministerie van nijverheid en arbeid, zoowel als een artikel in een recent nummer van het „Board of Trade Journal”, stellen ons in staat hierover eenige cijfers mede te deelen.

In December 1919 produceerden de kolenmijnen 94 pCt. van de vredesproductie, ofschoon het aantal arbeiders op 104 pCt. gestegen was. De cokesovens produceerden 37 pCt. met een personeel van 53 pCt. De briketfabrieken leverden 98 pCt. van hun vroegere productie, terwijl de toename van het aantal arbeiders 9 pCt. bedroeg.

De „Exportateur Belge” publiceerde laatst het volgende staatje, dat het herstel van de metaalindustrie illustreert.

	Aantal pCt. v. d. vredesprod.
Locomotieven en stoommachines	100
Rollend materieel en spoorwegmaterieel	90
Ketelfabrieken en kopersmederijen	75
Smelterijen	60
Bouten-, draad- en spijkerfabricage	30
Smederijen en fabricage van veeren	87
Fabricage van rijwielen en automobielen	55
Werktuigmachines	90
Algemeene mechanische productie	70
Electrische constructie	100

Ernstig is de positie van de zinksmelterijen; met 54 pCt. van het vroegere aantal arbeiders wordt slechts 18 pCt. geproduceerd.

Wat de oorzaken van den achterstand in de nijverheid betreft, kan het volgende ter verduidelijking dienen.

De oorlogsverwoesting was voor 115 bedrijven, o.w. kolenmijnen, cokeries, machinefabrieken en steengroeven, de hoofdoorzaak van den achterstand. Voor 80 bedrijven transportmoeilijkheden, 52 gebrek aan kolen, 49 tekort aan arbeiders, 30 verkorting van den arbeidsdag, 23 gebrek aan grondstoffen en 33 (allen steengroeven) gebrek aan orders.

Ook de textielindustrie herstelt zich, niettegenstaande de machines voor een groot deel verwoest waren en de meeste spinnerijen sinds het einde van 1915 stilstonden. De export van katoenen garens is reeds sinds geruimen tijd hervat. In Augustus 1919 werkten weer drie vijftien van het aantal spinnen. De vlaspinnerijen hebben gebrek aan grondstoffen en zijn in het algemeen nog zeer ten achter. Een groote Gentsche spinnerij produceerde in Januari slechts 30 pCt. van de vredeshoeveelheid, terwijl 50 pCt. van het normale aantal handen noodig was.

Volgens onderzoek van de arbeidsinspectie waren van het aantal werklieden, dat in 1913 412.462 bedroeg in December 1919 weer 70 pCt. aan het werk. In het transportbedrijf werd het aantal arbeiders met 7 pCt. vermeerderd, niettegenstaande het verkeer op de staatsspoorwegen nog niet den omvang van voor den oorlog heeft.

Het herstel der industrie is het verst in de provincie Luik gevorderd, waar weer 80 pCt. van de arbeiders werk hebben. West-Vlaanderen is er uit den aard der zaak het slechtst aan toe, slechts 48 pCt. van de arbeidersbevolking van voor den oorlog heeft werk.

De vermindering der werkloosheid blijkt ook uit den omvang der ondersteuning. In November 1918 bedroegen deze 23 miljoen francs in 14 dagen. In Juni 1919 was dit bedrag tot fr. 12.350.000 en in November 1919 tot fr. 5.300.000 gedaald. In laatstgenoemde periode kregen 135.000 huishoudingen of 437.000 menschen regeeringssteun. Hieronder zijn echter families van gemobiliseerden, weduwen van gesneuvelden en invaliden, welke zelfs het overwegende deel schijnen te vormen.

De arbeidsmoeilijkheden zijn voor een groot deel ook ontstaan door de emigratie in de laatste jaren naar Engeland, Frankrijk, Holland en andere Europeesche landen. Juist onder de emigranten waren vele vakarbeiders. Het is te verwachten, dat deze door het herstel der nijverheid langzamerhand terug zullen keeren.

Leveringsplicht van buitenlanders aan Duitschland. — Heeft de buitenlandsche verkooper, die betaling in Marken ontvangt, het recht, zich aan zijn leveringsplicht te onttrekken? Met deze vraag hebben zich voor kort, naar de Frkf. Ztg. mededeelt, Duitse rechtbanken voor het eerst bezig moeten houden. Ten aanzien van de kwestie, dat door de enorme wijzigingen in het prijsniveau het nakomen van een contract een geheel andere prestatie beteekent, dan oorspronkelijk was overeengekomen, erkent de jurisprudentie van het Reichsgericht, zij het ook met afwijkingen van ondergeschikte beteekenis, een ontheffing van den schuldenaar van zijn verplichting, indien deze een geheel andere geworden is, dan de bij overeenkomst gewilde.

Met betrekking tot de leveringsplicht van buitenlanders moest uitspraak gedaan worden in het volgende geding:

Gedaagde, een Zwitsersche firma, had zich in 1910 verplicht gedurende 10 jaar eischeresse, een Duitse firma, van de door haar benodigde machines te voorzien. Betaling zou geschieden in Marken. Een wijziging in de overeengekomen prijzen zou van jaar

tot jaar vastgesteld kunnen worden in pCt. van de prijzen in 1910, naarmate de kosten van grondstoffen en arbeidsloon zich wijzigden. Begin 1919 zegde gedaagde zonder een termijn in acht te nemen de overeenkomst op, omdat het nakomen harer verplichting, ook de toegestane materiaal- en loon-bijlagen in aanmerking genomen, voor haar een geheel andere prestatie als overeengekomen was beteekende.

Het Oberlandesgericht te Frankfurt a/M. in deze zaak uitspraak doende, wees den eisch tot vaststelling der geldigheid van het verdrag en tot schadevergoeding door gedaagde toe, overwegende, dat op geenerlei rechtsgrond te verdedigen is, dat bij een verandering in de valutaverhoudingen tusschen twee landen, de leveringsplichten van het eene ten opzichte van het andere opgeheven worden. Evenzeer als een tot betaling in vreemde valuta verplicht Duitscher onder omstandigheden het tienvoudige van vóór den oorlog betalen moet, moet ook de inwoner van een land met hooge valuta het in den koop nemen, dat, in zijn valuta uitgedrukt, zijn vordering in Marken van geringe waarde geworden is. In zoverre de productie in Zwitserland duur was geworden, werd hiermede door de bijlagen rekening gehouden. De verandering in de desbetreffende economische toestanden in Zwitserland is evenwel niet van dien aard, dat de prestatie van gedaagde zoodanig anders wordt, dat ze niet meer als de bij overeenkomst gewilde (R. G. Z. 94. S. 46) te beschouwen ware. Bovendien moest men ook de voordeelen, die gedaagde door een tienjarig leveringsmonopolie tot dusver in negen jaar genoten had, bij het onderzoek van de kwestie, of zij voor het laatste, wellicht zelfs aanzienlijke verliezen opleverende jaar, zich aan het nakomen van haar verplichting kon onttrekken, in hun vollen omvang in aanmerking nemen.

De redactie van de Frkf. Ztg. teekent bij deze beslissing aan, dat zij haar bevredigend voor het rechtsgevoel vindt en geheel in de lijn der in haar blad zoo vaak gepubliceerde stukken, waarin wordt aangedrongen op goede trouw bij het nakomen van verplichtingen ten aanzien van het buitenland.

Oostenrijks uitvoersituatie. — Uit Weenen wordt het volgende vernomen. Evenals in Duitsland is ook in het nieuw gefatsoeneerde Oostenrijk de kleine verbetering van het koerspeil van invloed geweest op den Schieberhandel; vermindering, ten deele staking, van de buitenlandsche opkoopwoede valt te constateeren. Maar ten deele zijn de voorraden reeds zoo gering, dat voor den dagelijkschen verkoop aanzienlijk tekort bestaat. Anderzijds is de prijsstijging, die algemeen voortduurt, tot een zoodanig peil gekomen, dat de goederen in kwestie niet alleen voor de binnenlandsche gegadigden onbetaalbaar zijn, maar niettegenstaande de koersdepreciatie ook voor handelaren in het buitenland geen voordeel meer bestaat te koopen. In meer dan een artikel vertoont zich dan ook het merkwaardig feit, dat er alom het grootste gebrek aan bestaat, ofschoon voorraad daarvan bij den handel aanwezig is.

Het vrije handelsverkeer tusschen Oostenrijk en Frankrijk is door laatstgenoemd land nu weer toegelaten; bij decreet van 15 April is de invoer uit landen, waarop het algemeene tarief van toepassing is, veroorloofd. Derhalve zijn van invoer alleen goederen uitgesloten, waarvoor een algemeen invoerverbod, zonder onderscheid van herkomst, geldt.

Ten aanzien van de invoerrechten heeft het Oostenrijksche Ministerie van Financiën wederom eene verhooging van den toeslag in overweging genomen. De Kamer van Koophandel te Weenen werd er over gehoord. Voorgesteld is de toeslag van 500 op 1900 pCt. te brengen. De nood der schatkist spreekt bij een dergelijke verhoging wel zeer duidelijk. Door fabrikanten van artikelen met hooge waarde werd, gelet op de geldende prijzen, niet gevreesd, dat de voorgestelde

maatregel het handelsverkeer aanzienlijk zou belemmeren. De regeering heeft haar besluit nog niet genomen.

*Steunaangoudproducenten in de Vereenigde Staten.*¹⁾ — Volgens het jongste weekoverzicht van Samuel Montagu & Co., is bij het congres te Washington een wetsontwerp ingediend (McFadden Bill) ten einde het mogelijk te maken, dat de afnemende goudproductie der Unie wordt gestimuleerd. Deze bedroeg in 1915 \$ 101.035.700, in 1919 \$ 58.500.000, terwijl voor 1920 de raming slechts \$ 50.000.000 bedraagt. Daartegenover staat een industrieele consumptie in 1919 van \$ 80.377.800. Het wetsontwerp stelt voor een belasting van \$ 0.50 per pennyweight fijn goud te heffen van al het geproduceerde goud, dat voor andere doeleinden dan aanmuntiging gebruikt wordt. Uit de opbrengst der belasting zal, naar wordt voorgesteld, gedurende vijf jaar, \$ 10.— per ounce fijn uitgekeerd worden aan de goudproducenten, waarna de premie telkens jaarlijks zal worden vastgesteld overeenkomstig het indexcijfer op basis van het gemiddelde indexcijfer der eerste vier jaren van premie-uitkeering. In aanmerking nemende, dat de muntprijs \$ 20.7618 per ounce fijn is, zullen, indien het ontwerp wet wordt, de inkomsten der goudmijn-ondernemingen door een toeslag van \$ 10.— per ounce fijn, dus een zeer aanzienlijke vermeerdering ondergaan.

¹⁾ Zie pag. 175, jaargang 1919.

*De Webb-Pomerene Law.*¹⁾ — Voor de „Seventh National foreign trade Convention” te San Francisco, heeft Huston Thompson, Vice Chairman van de „Federal Trade Commission”, op 14 Mei een voordracht gehouden over de ontwikkeling der economische toestanden, waarop de Webb-Pomerene Law betrekking heeft en eenige juridische kwesties, die hieruit voortvloeien.

Het export-vraagstuk is een van de centrale problemen in Amerika. Draagt de export naar Europa volgens den heer T. een steunkarakter, door zooveel mogelijk Europeesche producten af te nemen in ruil voor eigen goederen, ten einde Europa weer op de been te helpen, bij dien naar het Verre Oosten is het juist andersom. Amerika betreft uit die landen veel grondstoffen en moet daar markten veroveren voor zijn industrieele producten.

Dit was ook het probleem, dat het Congres bezig hield, toen de Webb-Pomerene Act behandeld werd. Toezicht en controle over de export-combinaties kreeg de „Federal Trade Commission”, welke dus ingrijpen kon in de werkzaamheden der exporteurs op de vreemde markten.

Een uiteenzetting gevende van de commercieele penetratie in China, deelde de heer T. mede, dat de goede stemming jegens de Amerikanen door drie feiten veroorzaakt werd, nl. het goede werk van de zending, de kennis van het optreden der Amerikanen in de Philipijnen en ten derde de terugbetaling van de schade-loosstelling van den Boxer-opstand. Van de \$ 24.000.000 accepteerden de Ver. Staten slechts \$ 13.000.000. Het kwijtgescholden bedrag werd door China besteed tot uitzending van Chineesche meisjes en jonge mannen naar de Unie ter voltooiing van hun opleiding. Deze daad maakte den geestelijken band tusschen de Unie en China nauwer.

Op deze wijze werd de kans op succes van de bij de Webb-Pomerene Act geregelde export-combinaties groot. Doordat de kleinere producenten zich voor hun export konden aaneensluiten, werd de concurrentie verminderd en werden tevens de exportkosten verlaagd, daar veel dubbel werk te vervallen kwam. De Federal Trade Commission kan tegen unfaire concurrentie optreden, zoodat de critiek van het buitenland op de Webb-Act ongemotiveerd is. Vooral in Australië

¹⁾ Zie pag. 600 (911) vorigen jaargang.

was de critiek fel. Toch staat de Webb-Act niets toe, wat niet in andere landen sinds lang geoorloofd is.

Onder de voordeelen van de nieuwe wettelijke regeling van den export behooren volgens Huston Thompson nog de volgende:

Meer duurzame relaties met het buitenland zullen noodzakelijk worden, een wisselvallige politiek in den exporthandel moet vendwijnen, daar de combinaties werkende onder de Webb-Pomerene Act meer permanente organisatie noodig maken.

Speciale markten moeten onderzocht worden, zodat een meer verziende politiek te verwachten is.

Er zijn nu 42 combinaties met 734 leden, welke ongeveer 1000 bedrijven hebben, over de geheele Unie verspreid en die de meest verschillende producten exporteerden.

Uit een reeks vragen door de Federal Trade Commission gesteld, blijkt de ingenomenheid der verschillende combinaties met de nieuwe regeling.

Huston Thompson doet zeer belangrijke mededeelingen betreffende eenige juridische kwesties, welke zich bij de Webb-Pomerene Act voordoen. In de eerste plaats wordt de vraag gesteld of een export-combinatie, volgens de Webb-Act, goederen naar de Philippijnen, Porto Rico en Hawaii verschepen mag. Van koopmansstandpunt wordt deze handel zeker onder den exporthandel gerekend, hetgeen dan ook door eenige combinaties te kennen gegeven werd. De jurisprudentie komt tot een ander resultaat, zoodat oplossing in deze gewenscht is.

Ten tweede ontstaan er kwesties, in hoeverre een export-combinatie goederen mag importeerden. Het standpunt der Amerikaansche juristen is, dat er geen sprake van is, dat er geïmporteerd kan worden. De Webb-Pomerene Law zegt uitdrukkelijk, dat alleen een „association entered into for the sole purpose of engaging in export-trade and actually engaged solely in such export-trade,” niet onder de bepalingen van de Sherman law staat. „Export trade” is „solely trade or commerce.... exported.... from the United States.... to any foreign nation.” De debatten in het congres bij het tot stand komen van de Webb-Pomerene Act laten ook geen andere interpretatie toe.

Door de veranderingen in het economisch leven zijn geheel andere toestanden in den wereldhandel ontstaan. Het ontstaan van den ruilhandel, de „barter” heeft de betalingsvoorwaarden geheel gewijzigd. Huston Thompson verwijst hier naar het sinds eenigen tijd werkende barter-instituut in Zwitserland (Schweizerische Genossenschaft für Warenaustausch, zie het no. van 17 Maart 1920).

Er kan een toestand ontstaan waardoor een export-combinatie gedwongen kan worden betaling in goederen te aanvaarden.

Men zou hier kunnen argumenteeren, dat de export-combinatie hier niet in de eerste plaats als kooper of importeur is opgetreden en deze transactie niet meer zou beteekenen dan betaling ontvangen in zilver, goud of ander geld. De juridische moeilijkheden zijn lastig te ondervangen, daar productie en verkoop binnen de Unie niet tot export gerekend worden, zooals de Webb-Pomerene Act tot nog uitdrukkelijk bepaalt.

Een derde probleem doet zich in den volgenden vorm voor: Wanneer een export-combinatie door het annuleeren van een contract met goederen in de Unie blijft zitten, kan alleen door export over de waarde dezer goederen beschikt worden, hetgeen in zoo'n geval tot grootere verliezen aanleiding kan geven, dan een mogelijke verkoop in de Unie zelf.

Huston Thompson verwacht alleen door wetswijziging verbetering, daar meer liberale wetsuitlegging en administratieve regelingen zijns inziens niet tot de competentie van de Federal Trade Commission behooren.

Ten slotte komt Huston Thompson tot de volgende conclusies:

De exporthandel is op een meer economische basis

gezet. De producenten zullen permanente verbindingen met het buitenland onderhouden. Door betere studie van de markten zal het risico verminderd worden. De Federal Trade Commission kreeg geen klachten van buitenlandsche verbruikers; zij vormde een correctief tegen oneerlijke concurrentie.

De Federal Trade Commission Act en de Webb-Pomerene Act hebben een contrôle over den Amerikaanschen handel in binnen- en buitenland in het leven geroepen, waardoor de binnenlandsche consumenten gebaat zijn.

Huston Thompson ziet als laatsten stap in de reorganisatie van den wereldhandel een „International Trade Commission.” Veel belooft zijns inziens het feit, dat de laatste Pan-Amerikaansche Financieele Conferentie¹⁾ zich verklaarde voor een „international trade commission” voor de Pan-Amerikaansche republieken.

¹⁾ Zie pag. 276 van dezen jaargang.

BOEKAANKONDIGINGEN

Nederlands Aandeel in de Ontwikkeling van het Volkenrecht, door Mr. Dr. J. P. A. François. Mart. Nijhoff, 1920.

Het is een zeer gelukkige rede, waarmede de heer François het hoogleeraarsambt aan de Handelshoogeschool heeft aanvaard. En een gelukkige omstandigheid er bij, dat de vervulling van die taak hem niet behoeft te scheiden van zijn arbeid, in de practische toepassing van het vak, dat hij onderwijst. Want het is wenschelijk, dat een wetenschap die wortelt in het maatschappelijk verkeer en die in en door dat verkeer zelf haar groei en ontwikkeling vindt, ook als wetenschap worde beoefend en onderwezen door hen, die in dat verkeer zich blijven bewegen. In de lange jaren gedurende welke Asser in Amsterdam het Handelsrecht doceerde, was hij tevens advocaat van groote beteekenis. Aan de lessen van den docent kwam steeds de ervaring van den raadsman ten goede. De beweeglijkheid van het volkenrecht staat bij die van het handelsrecht niet achter.

Het onderwerp door den Hoogleeraar voor zijne rede gekozen past wonderwel bij den aard der inrichting van hooger onderwijs waaraan hij verbonden werd. Maar de gebeurtenissen der juist doorstane oorlogsjaren hebben zeker niet minder tot die keuze bijgedragen. Al het toen voorgevallene moet juist dezen spreker wel bijzonder hebben getroffen, die in zijn ambt aan het Departement van Buitenlandsche Zaken de nieuwste evolutiën van het volkenrecht heeft meegemaakt. Het is het neutraliteitsrecht ter zee, waarvan de spreker in breede trekken de historie en Hollands aandeel daarin, schetst. Hij teekent Hollands belang, door de ontwikkeling van zijn handel, zijn geografische ligging en de politieke omstandigheden bij de handhaving der vrijheid van de zee en zijn strijd tegen Englands aanmatiging. Uitvoerig wordt besproken de geschiedenis van de oud-Hollandsche leer „vrij schip, vrij goed”, de leer der contrabande, het handeldrijven met den vijand en het aandeel van de Witt in de ontwikkeling van het neutraliteitsrecht. De spreker toont aan, hoe de zorg voor de handelsbelangen van het land steeds hetichtsnoer is geweest bij de bepaling der volkenrechtelijke politiek. Eindelijk behandelt hij de verdragenpolitiek en Nederlands daarbij gevolgde gedragslijn, om ten slotte de vraag te stellen of toetreding tot den Volkenbond voor ons land gewenscht mag heeten. Langs den weg der arbitrageverdragen, zegt hij, is maar weinig bereikt. Juist daarom tracht men de oplossing in een andere richting te vinden. Niet in die van één Wereldstaat, met één Wereldregering en één Wereldparlement, maar wel in die van een internationaal, alle staten omspannend gezag. Maar daarvoor is ook een alle staten omvattende rechtsbe-deeling noodig, die echter zelve weder, de normen

behoeft, welke aan de uitspraken ten grondslag zullen liggen. Aan den Wereldwetgever zal men niet ont-komen. Doch waar dien te vinden? Hem te hullen in de rechterlijke toga, acht de heer François camouflage. Dat leidt er slechts toe, het wetgevende orgaan met het rechtsprekende te vereenzelvigen.

Of de hoogleeraar daaraan wel ten volle gelijk heeft, betwijfel ik. Op welke wijze zal aan het volkenrechtelijk loopzand beter stevigheid te geven zijn, dan door het vormen eener vaste jurisprudentie van een hoogstaand college van internationale juristen?

Maar de oorlogservaringen en al het onrecht, dat de spreker in de vervulling van zijn ambt in die jaren heeft aanschouwd, ze hebben hem bitter en mistroostig gestemd. Met droevig wantrouwen begroet hij den Volkenbond, waarvan hij weinig goeds verwacht en die met amendementen toch niet goed te maken is. Had men een *waren* Volkenbond gemaakt, hij zou in dezen tijd toch maar een „maskerade” zijn geweest. Toetreding tot den nu gemaakten bond te weigeren, ware echter struisvogelpolitiek, de gevaren zouden er voor ons land toch niet op verminderen, noch af te wenden zijn. Men geloove den „Volkenbondsfantasten” niet, zij zijn al even gevaarlijk als de „cynici” en de openlijke tegenstanders.

Zou er kans op een betere toekomst zijn, als een ieder dacht gelijk de heer François?

Doch gelukkig is het zoo erg niet als het schijnt. Op de laatste bladzijde van de Rede komt de stemming weer boven, die ons bezielen moet — de jongeren onder ons bovenal — als iets goeds zal worden bereikt. De taak, zoo besluit de spreker, die aan ons, de Kleine Staten is opgelegd, zij bestaat in medewerking aan den geleidelijken opbouw met vertrouwen op de zedelijke idee in de wereld, en een open oog tevens voor de realiteit rondom ons. Kracht moeten wij behouden tot verzet tegen ieder onrecht, want: „wij hebbe met schade ende schande geleert dat die sikh in een Schaep verandert van de Wolven wert gegeten”.

Ik zou er aan willen toevoegen, dat juist onze jongste ervaringen zoowel in — als vooral na den oorlog, ons hebben geleerd, dat het onbeschoord en nadrukkelijk vorderen van zijn recht, ook aan de Kleineren in de gemeenschap der volken eerbied verzekert en succes verschaft.

Mr. B. C. J. LODER.

Gedenkboek der Stoomvaart-Maatschappij „Nederland” 1870—1920. Samengesteld door Dr. M. G. de Boer. Amsterdam, 1920, 104 blz.

13 Mei bestond de Maatschappij „Nederland” 50 jaar. Met trots mag zij, onder de voorspoedige omstandigheden van het oogeblik op deze halve eeuw terugzien. Van den arbeid der afgelopen jaren, den gestadigen groei der maatschappij in tijdperken van voorspoed en tegenspoed verhaalt Dr. M. G. de Boer in het kloeke en uitnemend uitgevoerde gedenkboek, dat voor ons ligt. De opening van het Suezkanaal, die in het West-Europesche scheepvaartbedrijf zulke belangrijke veranderingen heeft teweeggebracht, heeft ook aan deze maatschappij het aanzijn gegeven. De krachtige steun van den broeder des Konings, Prins Hendrik, de onvermoeide arbeid van den heer Jan Boissevain helpt haar door de moeilijke jaren heen, die aanvankelijk voor haar waren weggelegd. Al spoedig volgt echter de consolidatie en begint de opgaande lijn. De ongekend snelle ontwikkeling van Indië na 1900 weerspiegelt zich in tonnenmaat en in goederen- en passagiersvervoer, de oorlog leidt in verschillend opzicht tot moeilijkheden, maar geeft tevens aan de maatschappij de buitengewoon krachtige financiële positie, waarin zij thans verkeert. Naast de directe vaart op Indië heeft zij deel aan de Java-New York lijn, de Holland-Oost-Azië lijn, de Java-Bengalen lijn en de Java Pacific lijn, die tesamen Indië, tevoren aan den rand van het spinweb van overzeesche lijnen, in toenemende mate tot een nieuw centrum maken.

Het Gedenkboek bevat een groote reeks afbeeldingen. Het opent met de beelddenis van Prins Hendrik en bevat voorts de portretten van Jan Boissevain en den huidige president-commissaris Jhr. L. P. D. Op Ten Noort. In een aantal diagrammen zijn verschillende statistische gegevens op duidelijke wijze verwerkt.

Door de Scheepvaartvereniging Noord en de Scheepvaartvereniging Zuid zijn uitgegeven de officieele stukken betreffende de geschiedenis van de staking in de vervoerbedrijven Februari/Maart/April 1920. De verzameling, uitgedijd tot een boekdeel van ruim 200 bladzijden, is van groote volledigheid. Zij opent met het schrijven van den heer Nijgh van 22 November 1919 en een uitvoerig overzicht van het gesprokene in de vergaderingen van den Loonraad van 11 en 19 December met de daarop gevolgde correspondentie. Uit het tijdperk der staking zijn de verschillende manifesten, de correspondentie met den Minister en verdere briefwisseling opgenomen.

ONTVANGEN:

Mededeelingen No. 8. Gemiddeld uurloon en gemiddeld uurinkomen der minderjarigen. Normalisatie-Bureau voor Arbeidszaken in de Metaalnijverheid. Mei 1920, Amsterdam.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

The Journal of Political Economy. — Chicago, April 1920.

J. M. Clark, Railroad valuation as a working tool; *J. W. Angell*, The Illinois Blue Sky Law; *H. G. Moulton*, An appraisal of Carver's Economics; *H. D. Kitson*, Economic implications in the psychological doctrine of interest; *W. E. Atkins*, The Kansas Court of industrial relations.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Januari 1920.

W. Stieda, Die Zukunft des deutschen Wirtschaftslebens; *J. Müller*, Die wirtschaftliche Gesetzgebung des Deutschen Reiches (Die Monate Juli bis September 1919 umfassend. 1. Teil); *E. Baasch*, Aus der Geschäftskorrespondenz eines hamburgischen Kaufmanns zur Zeit des 30-jährigen Krieges; *A. Frey*, Der kaufmännische Stellenmarkt in der Tages- und Fachpresse; *H. Fehlinger*, Wirtschaftliche Verhältnisse Neukaledoniens.

I. d. — Jena, Februari 1920.

F. v. Kleinwächter, Die Lehre vom Grenznutzen und das sogenannte Zurechnungsproblem der Wiener nationalökonomischen Schule; *J. Müller*, Die wirtschaftliche Gesetzgebung des Deutschen Reiches (Die Monate Juli bis September 1919 umfassend. 2. Teil); *C. H. P. Inhülsen*, Kriegsansprüche der Goldproduzenten; *O. Kürten*, Die Herkunft der (Grosz-Berliner) Vorortsbevölkerung; *H. Guradze*, Die Brotpreise in Berlin im ersten Friedensjahre 1919.

Weltwirtschaft. — Stuttgart, Februari 1920.

Groener, Krieg und Weltwirtschaft; *Prof. Dr. Th. Herold*, Die neue Verkehrshochschule in Düsseldorf; *Dr. Grathwohl*, Auslandsdeutschum und Auslandsvertretung; *W. Quaiser*, Der Minderheitenschutz in der Tschechoslowakei; *Wernecke*, Die Seilbahn nach Kaschmir; *Dr. K. Hirschland*, Der Einfluss der Vorentscheidung der Auslandsdeutschen auf den deutschen Aussenhandel.

I. d. e. m. — Stuttgart, Maart 1920.

Prof. Dr. J. Ziehen, Das Auslandsdeutschum in der Geschichte der Wissenschaften; *Dr. Ing. A. Sander*, Die Entwicklung der belgischen Industrie und die deutsch-belgischen Handelsbeziehungen; *Prof. Dr. B.*

Immendorffer, Die wirtschaftliche Bedeutung des ungarländischen Deutschtums; *Dr. Pfitzner*, Goldgewinnung in Indien; *Ch. P. Engel*, Der südafrikanische Fell- und Wollhandel in der Weltwirtschaft; *O. Weil*, Die Deutschen in Brasilien; *Prof. Dr. R. Hennig*, Zur Beurteilung der Betriebsergebnisse des Panamakanals.

I d e m. — Berlijn, April 1920.

Dr. P. Leutwein, Deutschland im Zwang zur Weltwirtschaft und Weltpolitik; *E. Trott-Helge*, Danzig und seine Messe; *C. v. Kugelgen*, Die Rolle des Deutschtums in Finnland; *Dr. H. Breuer*, Die Möglichkeiten eines europäischen Luftverkehrs; *Dr. Ing. A. Sander*, Die Entwicklung der belgischen Industrie und die deutsch-belgischen Handelsbeziehungen.

Journal des Economistes. — Parijs, April 1920.

Yves-Guyot, La conciliation et l'arbitrage; *W. M. J. Williams*, Evaluations britanniques pour 1920—1921; *A. Raffalovich*, Un critique anglais du Traité de Versailles; *J. Tchernoff*, Le concordat preventif. (Loi du 2 juillet 1919); *N. Mondet*, La situation financière et les crédits provisoires; Le memorandum économique des Alliés; *B. L. L. E.*, La ligue du libre-échange (avril 1920).

Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft. — Tübingen, Heft IV 1920.

B. Lembke, Die Handelsformel; *F. Meisel*, Wo steht die deutsche Finanzwissenschaft II; *B. Simmersbach*, Die Entwicklung der Bergarbeiterlöhne in Sachsen und kurzer Ueberblick über den Stand des sächsischen Bergbaues; *E. Schultze*, Die Finanzen der Einzelstaaten der nordamerikanischen Union; *K. Bücher*, Lagerhausgenossenschaften in den Vereinigten Staaten.

Bulletin de l'Institut Intermédiaire International. — Den Haag, April 1920.

La genèse de la paix; Commission arbitrale des litiges miniers au Maroc: sentence interlocutoire de la Commission arbitrale concernant la requête no. 51 F; Aperçu alphabétique de la jurisprudence de droit international privé; Le droit international privé en Pologne; Documents relatifs à l'organisation de la Pologne; Réparation des dommages de guerre: Résumé de la loi française du 17 Avril 1919; Liste de documents ayant rapport à la Conférence des Préliminaires de Paix à Paris; Aperçu alphabétique des rapports diplomatiques et de la reconnaissance d'Etats nouveaux; Aperçu documentaire des rapports conventionnels internationaux; Liste de documents officiels des divers Etats; Aperçu documentaire des missions, commissions et délégations à caractère international; Sommaire des règlements et efforts pour favoriser la reprise der relations économiques; Chronique des principaux faits intéressant l'I. I. I.; Liste des principales questions qui ont été adressées à l'I. I. I. jusqu' à présent.

Die Bank. — Berlijn, Januari 1920.

A. Lansburgh, Die Bedeutung einer Valuta-Anleihe; *F. Lusensky*, Inanspruchnahme ausländischen deutschen Privatvermögens durch die gegnerischen Staaten; *Dr. R. Deumer*, Valutaspekulationsbank auf hypothekarischer Grundlage; *Jursch*, Die Emissionstätigkeit der deutschen Girozentralen.

I d e m. — Berlijn, Februari 1920.

A. Lansburgh, Die soziale Seite des Geldproblems; *Prof. Dr. B. Moll*, Geldseite und Wareseite; *A. Lansburgh*, Ludwig Eschwege; *E. Haase*, Das Eindringen ausländischen Kapitals in das deutsche Wirtschaftsleben.

MAANDCIJFERS.

RESUME UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (SUPREME ECONOMIC COUNCIL)

		Maandel. gemidd.		1919					1920		
		1913	1919	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	24,336	19,731	15,042 ²	18,352 ²	21,567 ¹	19,350 ²	21,766 ¹	19,567 ²	19,790 ²	23,893 ¹
	Ver. Staten	43,100	41,157	53,238 ²	39,544 ²	54,911 ¹	16,621 ²	33,223 ²	57,648 ¹	42,179	44,088 ²
	Frankrijk	3,404	1,869 ²	1,787 ²	1,838 ²	2,265	1,820 ²	2,066	2,200 ²	2,715 ²	—
	Duitschland	14,383	9,049	8,907	9,962	10,358	10,217	10,458	—	—	—
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	627	530	590	452	634	642	676	656	710
	Ver. Staten	2,622	2,590	2,788	2,529	1,894	2,431	2,676	3,064	3,028	3,431
	Frankrijk	434	110	—	—	—	—	—	—	—	—
	Duitschland	1,074	524	569	534	551	—	—	—	—	—
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons)	Engeland	1,957	2,994	Kwartaals-opgave	2,817	Kwartaals-opgave	2,994	2,967	2,994	Kwartaals-opgave	3,394
	Ver. Staten	148	2,967		3,471						2,967
	Frankrijk	229	217	175	217	240					
	Italië	—	315	286	315	355					
Imports (netto) 1000 £	Engeland	54,931	122,299	133,521	132,876	133,845	123,298	143,575	158,034	147,910	149,616
	Ver. Staten	30,501	64,815	61,605	87,693	81,401	86,200	76,530	95,910	94,592	100,825
	Frankrijk	28,071	99,262	—	91,926	93,445	89,080	177,662	80,087	105,677	—
	Italië	12,152	53,857	44,741	50,314	49,039	49,988	68,372	—	—	—
Exports (binnenlandsche producten) 1000 £	Engeland	43,771	66,531	74,774	66,501	79,061	87,111	90,858	105,880	85,964	103,699
	Ver. Staten	42,505	134,562	132,181	120,977	129,270	151,869	139,226	149,835	131,737	170,828
	Frankrijk	22,934	29,044	—	27,760	28,722	27,802	99,585	28,896	52,953	—
	Italië	8,372	16,063	18,648	22,224	25,456	23,763	30,859	—	—	—
Scheepsbew.: Binnenkom. schepen (1000 tons)	Engeland (geladen)	4,089	2,463	2,777	2,832	2,872	2,678	3,006	2,588	2,420	2,950
	Ver. Staten (gel. en ballast)	4,440	3,912	4,704	4,872	5,016	3,456	3,674	3,016	—	—
	Frankrijk (geladen)	2,876	1,903	1,878	2,131	1,979	2,248	2,372	2,230	—	—
Index-cijfers: Groothand. prijzen	Engeland (Economist)	100	235.2	241.5	244.7	252.4	259.4	273.5	288.5	303.1	310.2
	Ver. Staten (Bradstreet's)	100	202.7	217.1	211.4	211.9	216.1	219.0	221.2	226.6	225.8
	Frankrijk	100	358.3	347.5	360.0	383.8	407.1	424.9	489.3	522.4	—
Wisselkoersen: (wekel. gemiddelde)	New York op Londen	100	91.18	87.59	85.94	86.15	84.21	78.19	75.71	69.28	76.79
	New York op Parijs	100	75.03	65.35	61.21	60.32	55.28	47.83	44.70	36.61	38.01
	Parijs op Londen	100	125.53	134.37	140.24	142.45	152.61	153.76	170.39	190.66	201.50

¹) Vijf weken. ²) Vier weken. ³) Inclusief de productie van Lotharingen. ⁴) Voorloopige opgave.

⁵) Inclusief de productie van Lotharingen en het Saargebied.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND MAART 1920

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	3.043.932	3.254.667	27.588.837	20.117.405	—	—	24.544.905	16.862.738
II Plantaard. voortbrengselen	89.655.797	35.168.216	121.978.563	15.923.914	—	19.244.302	32.322.766	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabriek. daarv.	693.145.910	54.423.766	52.303.957	2.158.364	640.841.953	52.265.402	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	1.167.872	336.224	3.367.547	840.802	—	—	2.199.675	504.578
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfvaren en kleurstoffen	10.553.588	4.096.065	2.865.783	2.282.412	7.687.805	1.813.653	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g. ..	50.708.189	16.510.656	10.637.511	5.361.153	40.070.678	11.149.503	—	—
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	74.806.072	9.434.295	1.588.490	449.559	73.217.582	8.984.736	—	—
VIII Huiden, vellen, leder en lederwerk	1.406.037	5.433.279	1.189.041	3.361.328	266.996	2.071.951	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedren en modewaren	2.796.140	17.552.690	827.899	4.565.006	1.968.241	12.987.684	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	45.744.428	1.697.012	6.512.139	651.764	39.232.289	1.045.248	—	—
XI Glas	3.166.588	1.190.131	1.518.870	620.674	1.647.718	569.457	—	—
XII Papier	5.393.387	3.056.485	4.784.905	1.316.137	608.482	1.740.348	—	—
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	13.203.387	10.806.525	10.161.887	6.866.439	3.041.500	3.940.086	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en vliegmachines....	21.568.497	6.098.633	462.784	328.224	21.105.713	5.770.409	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	21.692.473	18.901.409	4.413.695	3.675.642	17.278.778	15.225.767	—	—
Totaal	1.038.052.297	187.960.053	250.151.908	68.518.823	787.900.389	119.441.230	—	—
Waarvan Gouden Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	96	43.915	4.331	8.357	—	—	4.233	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in gulden.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1917	1918	1919	1920	1917	1918	1919	1920
Januari	115.159.177	68.009.520	75.073.888	256.207.615	74.619.462	51.437.578	41.321.453	135.932.785
Februari	71.927.189	45.903.517	106.229.028	233.591.043	61.728.903	54.372.261	44.543.205	113.340.509
Maart	75.943.200	48.897.456	148.758.852	187.916.138	68.751.001	47.372.422	52.680.723	68.210.466
April	60.390.470	35.302.563	189.565.086	—	71.320.538	30.702.241	50.827.142	—
Mei	86.189.135	35.055.767	257.009.336	—	61.926.103	35.843.354	96.168.708	—
Juni	133.786.855	30.330.163	258.183.821	—	84.585.917	23.040.469	126.270.353	—
Juli	96.712.651	47.764.858	274.264.390	—	98.699.121	35.046.826	132.623.129	—
Augustus	67.716.675	40.567.746	313.403.619	—	76.058.261	25.501.391	163.771.619	—
September	80.496.497	67.610.188	298.107.886	—	67.335.222	27.641.796	162.131.110	—
October	63.996.898	67.702.922	319.833.079	—	46.730.074	12.704.155	214.577.467	—
November	64.322.295	57.929.799	296.351.809	—	63.531.083	15.278.909	171.171.804	—
December	48.090.197	63.282.114	288.958.920	—	43.959.519	22.268.327	154.241.692	—
Totaal	964.731.239	608.356.613	2.825.739.214	677.714.796	819.245.204	381.209.729	1.411.308.405	317.483.760

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4 1/2	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7	19 Mrt. '20
Bk.	{ Bel. Binn. Eff. 4 1/2	1 Juli '15	Bk. v. Noorw. 6-6 1/2	18 Dec. '19
	{ Vrsch. in R.C. 5 1/2	19 Aug. '14	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
Bk. van Engeland	7	16 Apr. '20	Belg. Nat. Bk. 5 1/2	28 Apr. '20
Duitsche Rijksbk.	5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5	12 Nov. '19
Bk. van Frankrijk	6	8 Apr. '20	Bank v. Italië 6	20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	5	12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 4 1/2-5 1/2	—
Nat. Bk. v. Denem.	7	19 Apr. '20	Javasche Bank 3 1/2	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
29 Mei '20	3 1/2	6 1/2	6 3/4	4-4 1/2	—	6 1/2
24-29 „ '20	3 1/2	6-6 1/2	6 3/4-7/8	4-4 1/2	—	6-7
17-22 „ '20	***	5-6 1/4	6 3/4-7/8	4-4 1/2	—	6-7
10-15 „ '20	3 1/2-5/8	4 1/2-5 1/2	6 3/4-3/4	4-4 1/2	—	7-12
26-31 Mei '19	3 3/8-3/4	3-1/2	3 1/2-3/4	4-4 1/2	—	4 1/2-5
27 M.-1 J. '18	2 3/8-3	3 1/4-4	3 1/2-3/4	4-4 1/2	—	4 1/2-6
20-24 Juli '14	3 1/8-2 1/2	2 1/4-3 1/4	2 1/4-3/4	2 1/2-1 1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 28 Mei 1920.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was deze berichtsweek tamelijk stationnair; alleen Vrijdag kwam er een niet onaanzienlijke stijging. De hoofdaandacht was echter weder voor Marken en Francs. Op Woensdag werden Marken tot 8.50 afgedaan, Parijs kon 23.10 en Brussel 23.40 halen. Daarna trad een reactie in en daar vrijwel iedereen in de laatste weken voor Marken à la hausse was, ontstond een *sauve qui peut*, waardoor de koers in 2 dagen weder op 6.30 terug viel. Het totaal bedrag dat in die 2 dagen omgezet werd was geweldig en waarschijnlijk veel meer dan hetgeen anders in een week verhandeld wordt. Het verdere verloop was zeer onzeker en stijgingen en dalingen wisselden elkander soms meerdere malen per dag af. Van de overige wissels valt alleen een sterke stijging van Skandinavië op te merken, terwijl ook Indië andermaal een kleine verhooging onderging en nu 102 1/2 noteert.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Wenen *)	Brussel **)	New York **)
24 Mei 1920..	—	—	—	—	—	—
25 „ 1920..	10.63 1/2	21.35	7.40	1.80	21.95	2.74 1/4
26 „ 1920..	10.66	22.45	8.37 1/2	2.50	23.35	2.75 1/2
27 „ 1920..	10.66 1/2	21.65	7.35	2.15	22.32 1/2	2.75 1/2
28 „ 1920..	10.70	20.90	6.72 1/2	2.07 1/2	21.92 1/2	2.74
29 „ 1920..	10.66 1/2	20.55	6.95	2.15	—	—
Laagste d. w. 1)	10.54	20.10	6.30	1.50	21.10	2.73
Hoogste „ „ 1)	10.71	23.10	8.50	2.60	23.40	2.76
21 Mei 1920..	10.51 1/2	20.25	6.52 1/2	1.50	20.77 1/2	2.75 1/2
15 „ 1920..	10.50	18.05	5.65	1.30	18.90	2.73 1/2
Muntpariteit..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 14 Mei 1920.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiania *)	Zwitser- land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
24 Mei 1920	—	—	—	—	—	—
25 „ 1920	57.70	44.75	50.—	48.70	46.—	102 1/2
26 „ 1920	58.25	44.75	50.—	48.80	46.20	102 1/2
27 „ 1920	58.40	45.—	49.85	48.65	45.75	102 1/2
28 „ 1920	59.25	45.70	49.95	48.85	45.45	102 1/2
29 „ 1920	59.25	45.75	49.75	48.95	45.50	102 1/2
L'ste d. w. 1)	57.20	43.80	49.25	48.30	45.15	102 1/2
H'ste „ „ 1)	59.50	45.90	50.10	48.90	46.25	102 1/2
21 Mei 1920	57.25	44.82 1/2	50.02 1/2	48.70	45.90 2)	102 1/4 2)
15 „ 1920	57.85	45.85	51.—	48.35	46.15	101 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.
2) Noteering van 22 Mei 1920.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in ct. p. gld.)
29 Mei 1920	3.88.—	13.02	nom.	***
Laagste d. week	3.85.25	12.69	nom.	***
Hoogste „ „	3.92.—	13.52	nom.	***
22 Mei .. 1920	3.87.25	13.68	nom.	***
15 „ .. 1920	3.82.50	15.22	nom.	***
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings- eenheden	15 Mei	22 Mei	24-29 Mei		29 Mei
		1920	1920	Laagste	Hoogste	1920
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16
*B. Aires 1) ..	d. p. £	60 1/2	60	59 1/4	60 3/8	59 3/4
Calcutta	£ p. rup.	2 1/8	2 1/2	2 1/4	2 1/2	2 1/8
Hongkong ...	id. p. \$	4 0 1/2	4 3 1/2	4 1 1/2	4 1/4	4 1 1/2
Lissabon	d. per Mil.	13 1/4	11 1/2	10	12 1/2	10 1/2
Madrid	Peset. p. £	22.73	23.03	23.60	24.05	23.72
*Montevideo 1	d. per \$	62 3/8	62 1/4	60 3/8	61 7/8	60 3/8
Montreal	\$ per £	4.24	4.28 1/4	4.27 1/2	4.40	4.34
*R.d.Janeiro ..	d. per Mil.	16 3/8	16 1/2	16 1/8	16 3/8	16 1/8
Rome	Lires p. £	78.20	73.—	62.—	72.—	64.38
Shanghai ..	£ p. tael	5/9	6 1/4	5/8	6/3	5/9
Singapore ..	id. p. \$	2 3/8	2 3/8	2 3/4	2 3/4	2 3/8
*Valparaiso ..	d. p. peso	11 15/16	12	12 1/2	12 3/8	12 3/8
Yokohama ..	£ per yen	2 8 1/4	2 8 1/8	2 7 1/4	2 8 1/4	2 7 1/2

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
29 Mei	1920.....	57 3/4	99 3/8
22 „	1920.....	59 1/2	100 3/4
15 „	1920.....	58	99 3/4
8 „	1920.....	61 3/8	104 1/4
31 Mei	1919.....	53	108 1/4 1)
1 Juni	1918.....	48 7/8	99 1/2
20 Juli	1914.....	24 15/16	54 1/8

1) Noteering van 29 Mei.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 29 Mei 1920.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	{ H.-bk. f 64.355.815,53 1/2 B.-bk. „ 5.697.450,23 Ag.sch. „ 79.106.393,53 1/2	f 149.159.659,30
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 71.356.211,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	71.356.211.—
Beleeningen incl. vrach. in rek.-ert. op onderp.	{ H.-bk. f 97.833.583,42 B.-bk. „ 33.599.614,06 Ag.sch. „ 178.424.445,75	f 309.857.643,23
Op Effecten	f 299.017.743,23 1)	—
Op Goederen en Spec.	f 10.839.900,—	309.857.643,23
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt en Muntmateriaal	—	—
Munt, Goud	f 56.414.345,—	—
Muntmat., Goud	f 579.390.911,14 1/2	—
	f 635.805.256,14 1/2	—
Munt, Zilver, enz.	f 12.646.113,85	—
Muntmat., Zilver	—	648.451.369,99 1/2
Effecten	—	—
Bel. v. h. Res.fonds.	f 4.501.147,88	—
id. van 1/6 v. h. kapit.	f 3.893.044,74 1/2	8.394.192,62 1/2
Geb. en Meub. der Bank	—	3.312.000,—
Diverse rekeningen	—	24.029.946,18 1/2
	—	f 1.214.561.022,33 1/2
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefonds	„ 5.000.000,—	—
Bankbiljetten in omloop	„ 1.020.828.650,—	—
Bankassignatiën in omloop	„ 2.685.440,49 1/2	—
Rek.-Cour. Het Rijk	f 27.428.937,12	—
saldo's: Anderen	f 125.415.902,68 1/2	—
	—	152.844.839,80 1/2
Diverse rekeningen	—	13.202.092,03 1/2
	—	f 1.214.561.022,33 1/2

NED. BANK 29 Mei 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo f 412.662.471,89
 Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking „ 177.390.685,83
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is ... „ 2.063.312.355,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's		1.280.860,47 $\frac{1}{2}$
Buitenlandsche wissels		549.452,—
Beleeningen	2.696.098,37	
Goud	9.540,—	
Zilver	319.579,88 $\frac{1}{2}$	
Bankbiljetten	1.996.070,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's		700.096,78 $\frac{1}{2}$

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
29 Mei 1920	635.805	12.646	1.020.829	155.530
22 „ 1920	635.796	12.327	1.018.833	157.736
15 „ 1920	635.783	12.024	1.048.629	141.328
8 „ 1920	635.648	11.817	1.078.869	147.623
1 „ 1920	635.451	11.624	1.143.851	102.200
31 Mei 1919	661.969	7.938	1.025.962	85.180
1 Juni 1918	720.266	7.797	927.614	61.880
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar metaalsaldo	Dekking-percentage
29 Mei 1920	149.160	50.000	309.858	412.662	55
22 „ 1920	150.441	55.000	307.162	412.291	55
15 „ 1920	156.388	55.000	325.336	402.299	54
8 „ 1920	180.139	76.000	331.290	401.649	53
1 „ 1920	235.669	143.000	277.087	397.349	52
31 Mei 1919	117.372	72.000	234.150	447.302	60
1 Juni 1918	48.296	18.000	133.252	529.395	74
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	76

¹⁾ Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	22 Mei 1920	29 Mei 1920
Aan schatkistpromessen..	f 272.230.000,—	f 271.340.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	„ 55.000.000,—	„ 50.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 15.059.000,—	„ 15.057.000,—
Aan zilverbons	„ 47.910.586,75	„ 47.530.576,75

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
22 Mei 1920	***	***	447.500	
15 „ 1920	***	***	441.000	
8 „ 1920	***	***	429.000	
10 April 1920	183.627	4.411	320.915	96.328
3 „ 1920	182.731	4.311	315.543	92.072
27 Mrt. 1920	173.675	4.378	314.315	92.050
20 „ 1920	171.098	4.216	316.724	90.967
24 Mei 1919	127.075	8.171	222.170	105.645
25 Mei 1918	99.299	15.731	183.631	71.951
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaalsaldo	Dekking-percentage
22 Mei 1920		244.000	***		105.500	***
15 „ 1920		241.500	***		104.000	***
8 „ 1920		228.500	***		103.750	***
10 Apr. 1920	16.860	24.020	143.553	28.083	104.805	43
3 „ 1920	16.307	21.636	144.773	27.318	105.712	44
27 Mrt. 1920	16.098	16.055	149.582	40.349	96.945	46
20 „ 1920	16.297	15.613	152.571	41.895	93.939	44
24 Mei 1919	8.134	20.505	75.727	11.695	69.910	41
25 Mei 1918	7.454	26.694	70.575	25.974	61.104	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschebare schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
3 April 1920 ..	1.055	1.751	793	1.713	642
27 Mrt. 1920 ..	1.054	1.617	853	1.754	609
20 „ 1920 ..	1.052	1.568	931	1.755	494
13 „ 1920 ..	1.052	1.581	915	1.758	526
5 April 1919 ..	970	1.702 ²⁾	906	1.368	207
6 April 1918 ..	483	1.367	746	1.134	858
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 252 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
26 Mei 1920	112.455	111.464	348.316	28.500	327.952
19 „ 1920	112.472	110.881	345.826	28.500	325.028
12 „ 1920	112.519	111.313	345.479	28.500	324.854
5 „ 1920	112.520	111.116	343.054	28.500	322.455
28 Mei 1919	97.080	77.161	344.213	28.500	327.090
29 Mei 1918	63.451	51.051	247.790	28.500	224.251
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-perc. ¹⁾
26 Mei '20	34.356	81.716	16.603	101.180	16.603	16,50
19 „ '20	36.515	82.632	20.061	101.389	20.041	16,50
12 „ '20	38.455	80.444	21.429	99.404	19.656	16,30
5 „ '20	55.310	79.691	20.650	116.516	19.854	14,50
28 Mei '19	52.523	80.477	21.034	121.583	25.761	19,19
29 Mei '18	56.788	106.486	41.056	135.270	30.850	17,50
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-perc. ¹⁾
23 Mei '20	1.094.014	1.977.631	15.606.265	49.127.477	34
15 „ '20	1.094.085	1.077.639	15.545.916	48.947.516	34
7 „ '20	1.094.723	1.077.635	15.352.596	48.372.827	34
30 Apr. '20	1.094.756	1.077.644	15.192.722	47.939.649	34
23 Mei '19	1.547.007	1.526.481	7.732.861	27.286.482	34
23 Mei '18	2.465.889	2.345.524	1.516.618	11.700.247	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Mei 1920	41.033.434	12.842.502	29.254.200	15.565.900
15 „ 1920	41.432.522	12.901.239	29.354.400	15.504.700
7 „ 1920	37.482.584	12.933.607	29.237.400	15.313.600
30 April 1920	41.994.737	16.498.909	29.049.500	15.153.800
23 Mei 1919	25.864.668	8.468.722	18.804.900	7.711.200
23 Mei 1918	14.000.447	7.333.316	8.572.300	1.601.800
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldi
7 Feb. '20	1.290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
31 Dec. '19	287.640	19.196.063	32.954.000	54.481.264	7.906.378
23 „ '19	297.363	17.856.786	32.954.000	53.109.418	7.641.778
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 222.662 goud, 10.818 buitenlandsche goudwissels en 56.948 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.ges. voorsch. afd. Staat
27 Mei '20	5.587.053	1.978.278	240.835	630.375	26.050.000
20 " '20	5.586.923	1.978.278	240.343	708.981	26.050.000
13 " '20	5.586.767	1.978.278	240.843	694.490	26.050.000
6 " '20	5.686.666	1.978.278	242.577	670.630	25.900.000
30 Mei '19	5.549.470	1.978.278	306.915	769.991	22.900.000
30 Mei '18	5.382.424	2.037.108	254.041	1.448.883	16.800.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Belening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
	1.902.765	539.265	1.777.635	37.914.835	3.638.987	112.186
	1.980.939	543.598	1.784.359	38.051.511	3.625.771	83.552
	1.996.395	548.936	1.820.599	38.138.079	3.641.249	42.029
	2.028.180	555.801	1.829.806	36.249.345	3.423.368	59.948
	896.613	859.300	1.227.362	34.061.243	3.401.957	146.214
	1.120.605	1.088.957	929.427	27.343.372	3.339.833	46.064
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. oorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Cr. partic.
27 Mei '20	357.527	84.653	480.000	893.021	5.068.978	1.499.818
20 " '20	357.100	84.652	480.000	871.900	5.054.229	1.278.558
12 " '20	359.291	84.803	480.000	845.681	5.096.561	1.240.411
6 " '20	360.483	84.803	480.000	828.326	5.087.943	1.249.913

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
30 Apr. '20	1.936.720	1.273.375	112.781	134.045	3.074.555
23 " '20	1.949.693	1.276.878	112.781	133.875	3.068.307
16 " '20	1.955.294	1.293.196	112.781	132.437	3.073.693
9 " '20	1.957.490	1.292.868	112.781	129.816	3.080.217
2 Mei '19	2.166.618	1.218.922	—	70.601	2.549.040
3 Mei '18	1.859.940	886.837	52.500	60.043	1.556.660

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
30 Apr. '20	2.912.318	2.526.085	91.639	42,4	46,7
23 " '20	2.882.854	2.590.615	91.364	43,0	47,7
16 " '20	2.827.975	2.709.344	91.272	43,3	48,0
9 " '20	2.789.779	2.535.754	91.160	43,3	48,0
2 Mei '19	2.162.067	2.428.876	82.198	47,8	63,4
3 Mei '18	1.170.471	1.897.562	75.049	57,0	—

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
23 Apr. '20	811	15.398.851	1.413.648	14.215.232	2.621.640
16 " '20	811	15.457.218	1.437.118	14.466.795	2.594.193
9 " '20	811	16.989.068	1.397.128	14.276.274	2.598.107
2 " '20	811	17.034.529	1.438.756	14.306.075	2.586.610
25 Apr. '19	771	14.679.331	1.273.146	12.770.889	1.720.352
26 Apr. '18	681	12.402.125	1.180.827	11.201.341	1.421.900

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 31 Mei 1920.

De wilde bewegingen op de valutamarkten hebben ook in de laatste week niet nagelaten hun zeer sterken invloed op de fondsenmarkten uit te oefenen. Het spreekt vanzelf, dat in Duitschland deze invloed wederom het krachtigst is geweest. Gedurende zeer langen tijd heeft men daar te lande absoluut geen rekening gehouden met de werkelijke waarde der fondsen, vooral met betrekking tot het rendement. De koersen zijn opgedreven tot een hoogte, waarop, met bijna mathematische zekerheid, een geweldige terugslag moest volgen, zoodra de basis, waarop de rijzing was opgetrokken, ook slechts één moment zou beginnen te verzakken. Voor zoover het zuivere valutafondsen betrof, m.a.w. die papieren, die ook in het buitenland gerealiseerd konden worden (of waarvoor althans in het buitenland een criterium voor de waardebeoordeling kon worden gevonden), was de sterke koersverheffing natuurlijk wel eenigszins gemotiveerd, doch aan de opgaande beweging hebben zich aangesloten die fondsen, die uitsluitend een lokale markt hadden, doch waarvan men verwachtte, dat het buitenland wel interesse er voor zou gaan koesteren. En ook dit is zelfs niet eens steeds het geval geweest; rijp en groen werd doorgaans wel geschikt geacht om een koers-opdriving te ondergaan.

Thans is hierin een scherpe reactie ingetreden, welke hand aan hand is gegaan met een débâcle op de goederenmarkten. Ook de prijzen van diverse artikelen toch hadden zich ten nauwste aangepast aan den „wereldprijs”, omgekeerd in gedeprecieerde Markten, waarbij geen rekening was gehouden met het feit, dat de koopkracht van het Deutsche betaalmiddel in het land zelve lang niet zooveel had ingeboet; als in het buitenland het geval is geweest. Op het oogenblik worden al deze kortzichtige prijs-opdrivingen gecorrigeerd, echter niet dan ten koste van onnoemelijke verliezen, waardoor reeds een reeks van faillissementen is ontstaan en andere in het vooruitzicht zijn gesteld. Ook dit deprimeert natuurlijk de fondsenbeurs, zoodat de omzetten eveneens zeer sterk zijn ingekrompen. Op deze wijze wordt, door de voorafgaande kortzichtige politiek, een feit, dat in de eerste plaats gunstig voor het Deutsche Rijk moet worden genoemd, verkeerd in zijn tegendeel; het is op dit oogenblik een ramp geworden, nog verergerd, doordat de Deutsche handel thans betaald wordt met dezelfde munt, waarmede hij enkele weken geleden nog getracht heeft de buitenlandsche afnemers te voldoen. Toen n.l. waren annuleeringen van Deutsche zijde aan de orde van den dag; thans herhaalt zich dit spel van den anderen kant.

Het is eigenaardig, dat te Weenen, de hoofdstad van een land, dat toch betrekkelijk weinig industriële ondernemingen meer bezit, een zelfde loop van zaken valt op te merken. Ook hier is een reactie ter beurze ingetreden; doordat de Kronenkoers een slechts geringe verbetering heeft ondergaan, of liever doordat de Italiaansche Lire; de Fransche Franc en de Poolsche Mark zijn gereageerd. Naar deze landen toch bestond nog een vrij omvangrijke export, welke thans ook is geremd door de gereleveerde gebeurtenissen. Hoewel niet zoo omvangrijk, zijn de gevolgen te Weenen veel intenser geweest, wijl het vroegere Oostenrijk een tot in het uiterste verarmd land is geworden, waar een geringe verandering in de conjunctuur veel sterker werkt dan in een land, dat toch nog eenigermate een eigen industrie heeft kunnen behouden. De beurs te Weenen is dan ook uiterst flauw geweest en de reacties waren hier vaak groter, dan de wijzigingen in den stand der valuta zou hebben geboden.

Te Londen is de fondsenmarkt vrij stabiel gebleven. Hier was de valuta dan ook veel minder blootgesteld aan sterke schommelingen. Engeland is vrijwel het eenige Rijk, waar het betaalmiddel geen schommelingen van betekenis aantoonde, hoewel toch ook hier het Pond Sterling nog onder de goudpariteit noteert. Doch de belastingpolitiek van het Britsche Rijk is steeds veel doelbewuster geweest, al kon zij dit gemakkelijker zijn, omdat hier de directe armoede van den staat niet in aanmerking kwam. Ook de handelsbalans toont voortdurend een regelmatige en geleidelijke verbetering aan, waardoor het vertrouwen van de beurs in den goeden gang van zaken voor de toekomst steeds groter en sterker wordt.

Toch is men ook in het Britsche Rijk niet ontkomen aan de algemeene waardevermindering der goederen. Het indexcijfer van „The Economist” 1) heeft over de vorige maand reeds een lager cijfer te aanschouwen gegeven en zal dit

1) Zie pag. 474 van dit nummer.

vermoedelijk voor de maand Mei opnieuw doen. Vooral katoen en rubber zijn in prijs gedaald, terwijl hiertegenover suiker, in overeenstemming met den algemeenen wereld-tendens een hogere notering te aanschouwen heeft gegeven.

Vanuit Parijs zijn geen berichten tot ons gekomen, die een schokkend beeld van de beurs aldaar hebben gegeven. Weliswaar is de Fransche valuta in het buitenland gestegen, en is een reactie in sommige valutafondsen hiervan het gevolg geweest, doch aan den anderen kant zijn de thans voorgestelde belastingmaatregelen door de Regeering zoodanig, dat met volle recht een verbetering van den algemeenen financieelen toestand mag worden verwacht.

Te New York is de tendens meerendeels flauw gebleven, hoewel op enkele dagen wel een opleving viel te bespeuren. Hier is de oorzaak voornamelijk te vinden in den toestand op de geldmarkt. De goudreserve is in verhouding tot de in omloop zijnde bankbiljetten veel kleiner geworden, voornamelijk, doordat de handel zeer veel grootere eischen is gaan stellen. Nu het buitenland een afwachende houding is gaan aannemen, voornamelijk in verband met de veranderde verhoudingen op de valutamarkt (in het vorig overzicht werd te dezer plaatse reeds de aandacht op deze situatie gevestigd), zijn de voorraden toegenomen en vereischen deze aanmerkelijke bedragen ter financiering. Het zijn derhalve niet de beurseischen, die het geld te New York duur maken (men behoeft slechts maar het totaal der dagelijksche omzetten te zien, om het onhoudbare van een dergelijke stelling in te zien), doch het zijn veel dieper liggende oorzaken. Ook hier is het de goederencrisis, die de stroefheid in verschillende deelen van het economisch leven te voorschijn heeft geroepen en waardoor ook een malaise ter beurse is ontstaan.

Te onzent werd de *staatsfondsenmarkt* weinig beïnvloed door de verschillende motieven, waardoor de beurs in haar geheel werd beheerscht. Zelfs de ook hier streeve geldmarkt en de hooge notering voor prolongatierente ging op de staatsfondsenmarkt onopgemerkt voorbij. Wel toonden de meeste soorten der inheemsche leeningen fractioneele reacties aan, doch deze waren geenszins van dien aard, dat ook slechts een oogenblik aan andere dan zeer normale motieven van vraag en aanbod behoeft te worden gedacht.

Van de buitenlandsche soorten traden tegen het einde der berichtperiode voornamelijk Russen op den voorgrond; die door sommige groepen uit de markt werden genomen, zonder dat hiervoor bepaalde aanwijsbare redenen bestonden.

	25 Mei.	28 Mei.	31 Mei.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	85 ⁷ / ₁₆	85 ¹ / ₁₆	85 ⁹ / ₁₆	+ ¹ / ₈
4 ½ % " " "	1916	83 ¹ / ₂	84 ¹ / ₂	- ³ / ₁₆
4 % " " "	1916	73 ¹ / ₄	74	- ¹ / ₄
3 ½ % " " "	60 ¹ / ₁₆	60 ¹³ / ₁₆	60 ¹ / ₈	- ¹³ / ₁₆
3 % " " "	52 ¹ / ₈	53 ³ / ₈	51 ³ / ₈	- ¹ / ₂
2 ½ % Cert. N. W. S.	45	45 ¹ / ₁₆	45 ¹ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
5 % Oost-Indië 1915	91	90 ³ / ₈	91	
4 % Hongarije Goud	6 ³ / ₈	7 ¹ / ₂	7 ³ / ₄	+ ¹ / ₈
4 % Oostenr. Kronenrente	6	6 ³ / ₈	6 ³ / ₄	+ ³ / ₄
5 % Rusland 1906	12 ³ / ₄	13 ¹ / ₄	13	+ ¹ / ₄
4 ½ % Iwangorod Domb.	10 ¹ / ₂	10 ³ / ₈	10 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
4 % Rusland Cons. 1880	12	11 ³ / ₈	13	+ 1
4 % Rusl. bij Hope & Co.	12 ³ / ₁₆	12 ¹ / ₁₆	14	+ 1 ³ / ₁₆
4 % Servië 1895	19	19	19	
4 ½ % China Goud 1898	54 ¹ / ₄	54 ³ / ₄	54 ⁷ / ₈	+ ¹ / ₈
4 % Japan 1899	54	54	44	- 10
4 % Argentinië Buitenl.	47	47	47	
5 % Brazilië 1895	48	48 ³ / ₈	50 ⁷ / ₈	+ 2 ⁷ / ₈
5 % " " 1913	51 ³ / ₄	51 ³ / ₄	—	

De locale markten zijn voor het grootste gedeelte zeer ongeanimeerd geweest, zonder dat nochtans van een gedeceerde flauwe stemming kon worden gesproken. Er viel eerder een afnemende van de vraag, dan overgroot aanbod te constateeren. Vooral ten aanzien van de *cultuurmarkt* is dit het geval geweest. Herhaaldelijk kwamen berichten binnen omtrent moeilijkheden met het personeel der suikerondernemingen en eens zelfs verluide, dat een aanmerkelijke prijsdaling in het artikel (men sprak zelfs van f 10 per picol) had plaats gevonden. Niettegenstaande deze alarmerende bijzonderheden vond toch geen realisatie van beteekenis plaats; aan den anderen kant is het teekend voor de oververzadigdheid van de markt, dat, toen de tegenspraak dezer geruchten kwam, ook geen aankopen konden worden geconstateerd. In zeer bescheiden mate wordt slechts het aangeboden materiaal opgenomen, hetgeen hier en daar reacties van vrij grooten omvang te voorschijn heeft geroepen. Ook het bij voortdurende hoog

blijvende geld heeft den ondernemingslust enigszins getemperd, vooral voor *suikerwaarden*, die een hoog niveau hebben bereikt en die derhalve ter financiering een vrij groot bedrag vereischen.

In aansluiting aan deze situatie waren ook aandelen van *Indische bankinstellingen* enigszins gedrukt, hoewel juist op den laatsten dag der berichtperiode zich hernieuwde vraag voordeed voor aandelen Nederlandsch-Indische Handelsbank.

De *rubbermarkt* heeft vrijwel hetzelfde verloop gevolgd; hier waren echter af en toe groote koopers in de markt, die zich niet lieten afschrikken door het overig aspect der beurs, noch door de berichten van prijsdalingen voor het ruwe product te Londen. Doch ook hier was de vraag niet opgewassen tegen het aanbod en verlieten de meeste soorten de week onder het niveau van de voorgaande periode.

Alleen *tabaksaandelen* hebben een uitzondering gevormd, naar aanleiding van de zeer hooge prijzen, die de tabak op de eerste voorjaars-inschrijving op Zaterdag 29 Mei j.l. heeft bedongen. Vooral de Senembah en de Medan hebben van de groote vraag naar prima soorten kunnen profiteren, zoodat ook de aandelen scherpe koersverheffingen konden ondergaan. Deze afdeling sluit dan ook vrijwel op de hoogst bereikte prijzen.

Industriele soorten bleven verlaten en eerder aan den flauwen kant.

	25 Mei.	28 Mei.	31 Mei.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	198 ¹ / ₂	197	197	- 1 ¹ / ₂
Ned. Handel-Mij. cert. v. a.	272	256 ¹ / ₄	255	- 17
Rotterd. Bankvereniging	135 ⁹ / ₁₆	135	134 ¹ / ₂	- ¹³ / ₁₆
Amst. Superfosfaatfabriek	147 ¹ / ₄	145	145	- 2 ¹ / ₄
Van Berkel's Patent	134 ³ / ₄	131	131	- 3 ³ / ₄
Insuline Oliefabriek	250	242	241	- 9
Jurgens' Ver. Fabr. pr. a.	97 ⁷ / ₈	99	96	- 1 ⁷ / ₈
Ned. Scheepsbouw-Mij.	134 ¹ / ₂	129	129 ³ / ₄	- 4 ³ / ₄
Philips' Gloeilampenfabriek	748	730	716	- 32
R. S. Stokvis & Zonen	650 ³ / ₄	655	650	- ³ / ₄
Vereenigde Blikfabrieken	133 ⁷ / ₈	138	136	+ 2 ¹ / ₈
Compania Mercantil Argent.	319 ¹ / ₂	327 ¹ / ₄	330 ¹ / ₂	+ 11
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	430 ¹ / ₂	403 ³ / ₄	401 ¹ / ₂	- 29
Handelsver. Amsterdam	982	961 ¹ / ₂	949	- 33
Holl. Transatl. Handelsver.	107	107	107	
Linde Teves & Stokvis	203	201 ³ / ₄	200	- 3
Van Nierop & Co's Handel-Mij	203	188	185	- 18*
Tels & Co's Handel-Mij	162	162	161	- 1
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	334 ¹ / ₂	326 ¹ / ₂	321	- 13 ¹ / ₂
Kon. Petroleum-Mij.	962	938	938	- 24
Orion Petroleum-Mij.	90	90 ¹ / ₂	92 ¹ / ₂	+ 2 ¹ / ₂
Steauna Romana Petr.-Mij.	161 ³ / ₄	159 ³ / ₈	153 ³ / ₄	- 8 ¹ / ₂
Amsterdam-Rubber-Mij.	260 ³ / ₄	255 ¹ / ₄	258 ¹ / ₄	- 2 ¹ / ₂
Nederl.-Rubber-Mij.	131	128 ³ / ₄	128 ³ / ₄	- 2 ¹ / ₄
Oost-Java-Rubber-Mij.	400	399 ¹ / ₂	382	- 18
Deli-Maatschappij	524 ¹ / ₂	522	544	+ 19 ¹ / ₂
Medan-Tabak-Maatschappij	309	329	345	+ 36
Senembah-Maatschappij	548	547 ¹ / ₂	561 ¹ / ₂	+ 13 ¹ / ₂

* ex. claim.

De *scheepvaartmarkt* is uiterst stil geweest; er viel geen vraag van beteekenis op te merken, zoodat het toch niet overgroot aanbod alleen tegen zeer gevoelig lagere noteringen plaatsing kon vinden. Het gansche aspect der scheepvaartafdeeling is hierdoor bijzonder lusteloos geworden.

	25 Mei.	28 Mei.	31 Mei.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	446	428 ¹ / ₂	425 ¹ / ₂	- 20 ¹ / ₂
" " " gem.eig.	432	418	416	- 16
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	280	280	276	- 4
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	172 ¹ / ₄	172 ¹ / ₄	172 ¹ / ₄	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	206 ¹ / ₂	204 ¹ / ₄	201	- 5 ¹ / ₂
Java-China-Japan-Lijn	352	347	344 ¹ / ₂	- 7 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd	181	175	175	- 6
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	234	226	221 ³ / ₄	- 12 ¹ / ₄
Kon. Paketvaart-Mij.	245 ³ / ₈	240 ¹ / ₂	241 ¹ / ₂	- 4 ¹ / ₈
Maatschappij Zeevaart	310	310	310	
Nederl. Scheepvaart-Unie	298	290 ¹ / ₂	288 ¹ / ₄	- 9 ³ / ₄
Nievelt Goudriaan	630	625	625	- 5
Rotterdamsche Lloyd	274	272 ¹ / ₂	267 ³ / ₄	- 6 ¹ / ₄
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	304	304	304	
" " „Nederland”	325 ¹ / ₂	320	325	- ¹ / ₂
" " „Noordzee”	133 ³ / ₄	134 ¹ / ₂	134	+ ¹ / ₄
" " „Oostzee”	285	280	277	- 8

De *Amerikaansche markt* was onregelmatig en regelde zich grootendeels naar locale verhoudingen, zonder veel richting te nemen naar de aanwijzingen van Wallstreet. De omzetten bleven echter onbeteekend.

	25 Mei.	28 Mei.	31 Mei.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry..	148 ⁵ / ₈	148 ⁵ / ₈	147 ¹⁵ / ₁₆	- ¹ / ₁₆
Anaconda Copper	126	128 ¹ / ₂	127 ¹ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	100 ³ / ₈	103	104	+ ³ / ₈
Atchison Topeka	85	89 ¹³ / ₁₆	91 ³ / ₈	+ ⁶ / ₈
Southern Pacific	102	102	104 ³ / ₄	+ ² / ₄
Union Pacific	127 ¹ / ₂	127 ⁷ / ₈	129 ³ / ₄	+ ² / ₄
Int.Merc.Marine afgest.	33 ¹⁵ / ₁₆	35 ⁷ / ₈	35 ⁷ / ₁₆	+ ¹ / ₂
" " " " prefs.	92 ¹ / ₄	98	98	+ ⁵ / ₄

De *geldmarkt* was, zooals gezegd, stroef; alleen tegen de hoogere noteringen, boven 6 pCt., was eenig geld beschikbaar.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

1 Juni 1920.

In den staud der in Europa te velde staande oogsten is sedert ons vorige bericht geene verandering gekomen. Deze blijven zich dus goed ontwikkelen. Uit Noord-Amerika blijven de berichten over de wintertarwe gunstig luiden. Zoo werd b.v. op 1 Mei de opbrengst in den staat Kansas geschat op 85 miljoen bushels, terwijl het Departement van Landbouw van dien staat nu eene gemiddelde opbrengst van 100 miljoen bushels meldt. Dit zou dus eene belangrijke verbetering zijn. Het weder is dan ook zeer gunstig geweest, waarvan ook de nieuw uitgezaaide zomertarwe heeft geprofiteerd. Het schijnt echter, dat men definitief zal moeten rekenen met eene niet onbelangrijke vermindering van de daarmee bezaaide oppervlakte tegenover die van het vorige jaar, vooral veroorzaakt door gebrek aan werkkrachten. Berichten van dienzelfden aard komen uit Canada. In Argentinië daarentegen spreekt men van eene vermeerdering van den uitzaai, terwijl ook daar het weder zeer gunstig is.

De prijsverlaging voor alle graansoorten in Noord-Amerika, waarvan reeds in ons vorig weekbericht sprake was, heeft zich in het begin der week verder ontwikkeld. De prijs van No. 2 roode of harde wintertarwe te New York was op 25 Mei \$2.95 per 60 lbs., hetgeen eene verlaging beteekent tegenover eene week te voren van 43 cent. In de tweede helft der week is echter eene verandering ingetreden en Zaterdag was van het verlies weder 27 cent ingehaald. Op dergelijke wijze, doch met geringere sprongen, hebben ook voor rogge, maïs en haver de prijzen zich bewogen. Het schijnt, dat de sterke prijsverlaging voor een niet gering gedeelte het gevolg is geweest van het besluit van vele Amerikaansche banken om de credieten te beperken. Wegens de tegenwoordige hooge prijzen en in verband met de door stakingen en gebrek aan rollend materiaal zeer langzame verschepingen naar de kust hebben handelaars zeer groote credieten noodig en beperking

daarvan leidt er gemakkelijk toe, dat het aanbod niet kan worden opgenomen. Blijkbaar is intusschen eenige ontspanning ingetreden. Bovendien zijn de Europeesche importlanden, die in de verrassende prijsdaling aanleiding hadden gevonden om eene afwachtende houding aan te nemen, weder langzamerhand als koopers opgetreden, hetgeen tot het prijsherstel heeft bijgedragen.

Verschepingen van tarwe en rogge waren de vorige week van Noord-Amerika weder van flinken omvang. Argentinië verscheepte minder tarwe dan wij in de laatste weken gewend zijn geweest, doch het totaal was nog voldoende voor de Europeesche behoefte. Wij mogen echter verwachten, dat de verschepingen van Argentinië verder zullen afnemen, omdat het de Argentijnsche regering werkelijk ernst schijnt te zijn met haar plan tot beperking van den tarwe-uitvoer, teneinde den broodprijs in haar land verlaagd te krijgen. Een oogenblik zijn in het einde der vorige week de verschepingen zelfs gestopt, doch den volgenden ochtend werd het verschepingsverbod weder ingetrokken. Een besluit is door de Argentijnsche regering nog niet genomen, doch men verwachtte, dat dit gisteren of heden zou geschieden. Men zou meenen, dat de verwachte vermindering der tarweverschepingen zal leiden tot vastere maïs-markten in Argentinië. Steeds werd zoozeer de aandacht gewijd aan tarweverschepingen, dat voor den aanvoer en de verlading van maïs niet genoeg gelegenheid overbleef, om deze in overeenstemming te brengen met de groote beschikbare hoeveelheden. Vermindering in de tarweverschepingen zou gemakkelijk kunnen leiden tot grootere afladingen van maïs en in verband daarmee tot vermeerdering der vraag naar dit artikel in Argentinië, en verhooging van den prijs. Zooals echter in vele gevallen in deze tijden juist het omgekeerde geschiedt van hetgeen men verwacht, is de maïsmarkt juist in de laatste dagen der vorige week zeer flauw geweest. Van 22 tot 29 Mei daalden de prijzen circa Peso 1.20 per 100 K.G. en gisteren was maïs nog weder 25 à 40 centavos goedkooper. Waarschijnlijk heeft hiertoe de flauwe stemming in Europa medegewerkt, waar de groote omvang der aanvoeren steeds sterken druk uitoefent. Engeland doet steeds meer zijn best zijn overschot naar het Continent af te zetten en in België, waar maïs tot nog toe duurder was dan in Nederland, is de prijs de laatste dagen nu ook zoozeer gedaald, dat eenige partijen uit Antwerpen naar ons land werden verkocht. Scandinavië trad weder op als koper voor verschepingen in de zomermaanden. Naar Centraal Europa komen slechts nu en dan zaken in maïs tot stand. Verschepingen van Argentinië in de afgelopen week waren klein in vergelijking met de hoeveelheden, welke in den laatsten tijd verladen zijn.

Lijnzaad blijft kalm en Argentijnsche prijzen zijn in den loop der week geleidelijk verlaagd. Voor enkele posities bedraagt die verlaging Peso 1.— per 100 K.G. De vraag

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe New York	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Juni	Maïs Juni	Lijnzaad Juni
29 Mei '20	322	188	104	24,60	10,15	27,25
22 " '20	305	178	96 ¹ / ₂	24,30	11,45	27,45
29 Mei '19	226	174 ¹ / ₂	69 ³ / ₈	11,25	4,90	26,80 ³
29 Mei '18	220	133 ¹ / ₂ ⁴	75 ³ / ₈	12,05 ²	5,05	24,30
29 Mei '17	203	139 ¹ / ₂ ²	57 ⁷ / ₈	17,90	12,30	26,—
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈ ¹	36 ¹ / ₂ ¹	9,40 ²	5,38 ³	13,70 ³

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) per Juli. ⁴) per Juni.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	31 Mei 1920	25 Mei 1920	31 Mei 1919
Tarwe (Plata 78 K.G.) ¹)	40,—	40,—	—
Rogge (No. 2 Western) ¹)	31,—	30,—	—
Maïs (La Plata)	397,—	409,—	580,—
Gerst (48 lb. feeding) .. ²)	560,—	525,—	455,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹)	22,50	22,—	28,50
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ³)	225,—	222,50	285,—
Lijnzaad (La Plata).... ⁴)	845,—	845,—	—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) p. 1000 K.G. ⁴) per 1860 K.G.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	24—29 Mei 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tydoak 1919	24—29 Mei 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tydoak 1919	1920	1919
Tarwe	32.198	195.728	196.288	4.076	69.903	17.849	265.631	214.137
Rogge	3.045	3.826	37.178	—	—	8.690	3.826	45.868
Boekweit	—	2.500	1.548	—	—	—	2.500	1.548
Maïs	5.601	118.866	15.572	3.135	22.059	1.023	140.925	16.595
Gerst	1.302	8.483	81.691	—	120	28.509	8.603	110.200
Haver	—	16.549	123.906	—	—	—	16.549	123.906
Lijnzaad	206	14.961	—	—	2.424	5.484	17.385	5.484
Lijnkoek	—	21.058	10.709	—	1.406	—	22.464	10.709
Tarwemeel	—	9.384	159.750	—	—	37.435	9.384	197.185
Andere meelsoorten	400	3.628	123.460	—	100	4.050	3.728	127.510

in Europa is niet groot, terwijl ook naar Noord-Amerika slechts weinig zaken tot stand komen. Wegens de staking der Amerikaansche spoorwegen liggen zeer groote hoeveelheden lijnzaad in Oostelijke Amerikaansche havens te wachten op verzending naar de molens in het Westen, tengevolge waarvan deze gedeeltelijk gedwongen zijn stil te liggen. Voor lijnkoeken begint zich in Noord-Amerika weder exportvraag te vertoonen en in den laatsten tijd kwamen weder eenige zaken tot stand. Over het algemeen is de stemming voor voederkoeken in Europa iets verbeterd in verband met het vrijgeven van den handel in Duitschland, terwijl ook Scandinavië weder belangstelling toont. Vele zaken zijn echter nog niet tot stand gekomen.

Sedert wij in een onzer vroegere berichten maïszaken van Bulgarije naar West-Europa vermeldde, hebben wij van verdere afdoeningen niet meer gehoord. In ieder geval zijn aanbod en vraag niet groot.

Nederland. De vraag naar maïs in de afgelopen week was gering en slechts voor onmiddellijke behoefte werd gekocht. De nu zooveel lagere prijs heeft echter de vraag in de hand gewerkt en gisteren werden vrij aanzienlijke omzettingen bereikt. Belangstelling bestaat echter slechts voor spoedig leverbare maïs en op aflading komt slechts een enkelen keer eene zaak tot stand. De aanvoren, zoowel direct uit Argentinië als uit België en Engeland waren de laatste dagen ruim, hetgeen prijsdaling in de hand heeft gewerkt. Zaken in tarwe en rogge waren van veel geringeren omvang dan te voren. Reeds geruimen tijd beperkten deze zich bijna geheel tot Noord-Amerika in verband met de onzekerheid omtrent de tarwe-politiek der Argentijnsche regeering. Voor gerst bestond bij stijgende prijzen goede vraag, terwijl voor Amerikaansche rogge langzamerhand ook ons land weder als koper optreedt. Tot nog toe werden hier in dit artikel eigenlijk slechts zaken gedaan naar Centraal Europa. Haver was prijshoudend, doch met geringen omzet. Voor voederkoeken en andere voederartikelen begint de vraag te verbeteren en geregeld kwamen in de afgelopen week weder zaken tot stand in Amerikaansche lijnkoeken ter levering in de herfstmaanden. De prijzen varieerden van f 23.50 tot f 24.— per 100 K.G. Voor lijnzaad blijft eenige vraag bestaan, vooral voor spoedige posities, waarin dagelijks kleine zaken tot dalende prijzen worden gedaan. Heden wordt geoffereerd voor ongeveer f 830.— tot f 820.— per 1960 K.G. naar positie.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen				New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Junij/Julij	Amer. Granulated c.l.f. Aug./Sept.	Mei	
26 Mei '20	f —	Sh. 116/-	Sh. 116/-	Sh. 111/-	—	\$ cts. 23,06
19 „ '20	—	116/-	—	115/-	—	21,57
26 Mei '19	—	64/9	32/-	31/-	—	7,28
26 Mei '18	—	64/9	—	—	—	5,92
21 Juli '14	„ 11 ¹⁴ / ₃₂	18/-	—	—	—	3,26

F. O. Licht taxeert de in 1920/21 met bieten te bebouwen oppervlakte in Europa, uitgezonderd Rusland en de Oekraïne, als volgt:

	1920/21 vergel. met 1919/20
Duitschland	285.000 H.A. 271.000 H.A.
Tsjechow Slowakije ..	195.000 „ 185.000 „
Frankrijk	100.000 „ 70.000 „
Nederland	66.000 „ 49.538 „
België	48.000 „ 34.000 „
Zweden	42.000 „ 34.210 „
Denemarken	38.500 „ 40.500 „
Polen	50.000 „ 45.000 „
Andere landen	195.000 „ 172.000 „
Totaal	1.019.500 H.A. 901.248 H.A.

hetgeen eene vermeerdering van ruim 13 pCt. zou uitwijzen.

Aan de hand van bovenstaande taxatie berekent F. O. Licht voor Duitschland de mogelijkheid eener opbrengst van 1.165.000 tons ruwsuiker, tegen 740.000 tons in 1919/20.

In Tsjecho Slowakije maken de bietvelden over het algemeen eenen veelbelovenden indruk. In verband met de verschillende moeilijkheden echter blijft men daar te lande bij de taxatie van 5 tot 8 pCt. vermeerdering van den aanplant vergeleken bij het vorig jaar.

Zichtbare voorraden en stoomende ladingen volgens F. O. Licht:

	1920	1919	1918	
Duitschland 1 Sept. ¹⁾	217.798	290.278	322.991	tons
Oostenrijk 1 „ ¹⁾	230.000*	200.000*	250.000*	„
Frankrijk 1 Febr. .	116.066	10.359	25.000	„
Nederland 15 April ..	70.167	63.565	105.853	„
België 1 „ ..	62.800	59.000	101.000	„
Engeland 30 „ ..	382.940	345.252	328.385	„
Totaal Europa	1.079.771	968.454	1.133.229	tons
V. S. v. N. A. 31 Maart	88.185	62.187	25.475	„
Cubahavens 8 Mei ..	669.000	1.080.790	1.079.025	„
Totaal	1.836.956	2.111.431	2.237.729	tons

¹⁾ '19/18/17. * Raming.

Amerika toonde tot de zeer hoog opgedreven prijzen der laatste week weinig kooplust en liep de noteering van Spot Centrifugals van 23.06 c. terug tot 20.56 c. Cuba-suiker Juli levering werd verkocht tot 22½ c. en Mei/Juni tot 22 c. c. & f. De noteeringen op termijn luiden: Juli 18.95 c.; Sept. 18.75 c.; Dec. 17.40 c.

Als natuurlijk gevolg van Amerika's terughoudendheid gaf de Java-markt eveneens lagere prijzen te zien

Cuba-statistiek:	1920	1919	1918	
Weekontvangst tot 22 Mei	100.000	122.125	91.764	tons
Totaal sedert 1 Dec. 1919.	2.899.000	2.860.875	2.589.810	„
Werkende fabrieken	75	159	129	„
Weekexporten tot 22 Mei	100.000	91.769	66.116	„
Totaal sedert 1 Jan. 1920	2.195.110	1.783.700	1.481.841	„
Exp. U. K. 1 Jan.-1 Mei	352.999	217.975	222.662	„
„ Frankr. „	45.728	22.042	7.400	„
Voorraad op 22 Mei	669.000	1.157.223	1.107.867	„

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen. (Middling Uplands).

	31 Mei '20	25 Mei '20	17 Mei '20	30 Mei '19	31 Mei '18
New York voor Middling ..	40,— c ¹⁾	40,— c	42,— c	33,15 c ²⁾	29,55 c
New Orleans voor Middling	40,— c	40,— c	40,25 c	32,25 c	30,— c
Liverpool voor Middling	28,08 d	26,80 d	27,85 d	21,— d	21,85 d

¹⁾ Noteering van 28 Mei 1919. ²⁾ idem van 29 Mei 1919.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 28 Mei '20	Ooerenskomstige perioden	
		1918—1919	1917—1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	4083	3341	3238
„ Atlant. Havens	2923	2107	2608
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2904	1975	1928
„ „ 't Vasteland.	3004	2279	1606
„ „ Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	28 Mei '20	30 Mei '19	31 Mei '18
Amerik. havens.....	1962	1296	1234
Binnenland.....	1018	1232	934
New York	?	102	152
New Orleans	?	435	382
Liverpool	1171	534	307

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 19 Mei 1920.

Terwijl prijzen van Amerikaansche katoen gedurende de geheele week vrij belangrijk gefluctueerd hebben, is het slot toch weer wat hooger en zijn prijzen voor latere maanden meer gestegen dan voor vroegere leveringen. De oogstberichten blijven nog steeds slecht en er schijnt niet veel kans op een grooten opbrengst. Egyptische katoen is flauw en nieuwe oogst wordt thans circa 9 d. lager aangeboden dan Mei/Juni. Ook zijn loco noteeringen 4 d. per lb. verlaagd, zonder dat de vraag daardoor grooter is geworden.

Prijzen van Amerikaansche garens worden geleidelijk lager, daar de vraag nog steeds uitblijft en het vertrouwen in de markt daardoor zeer verminderd is. Prijzen van grovere nummers twist zijn bepaald lager, maar de hoo-

gere nummers en de betere soorten blijven vast, speciaal goede kwaliteiten 36er ketting, waarin nog weinig te krijgen is. Egyptische garens zijn zeer onregelmatig, vooral in de gewone gekeerde soorten, doch de betere kwaliteiten zijn nog niet veel veranderd.

Over de doekmarkt is weinig te zeggen, behalve dat deze zeer kalm is. De Oostersche markten worden sterk geïnfleueerd door de lage zilverkoersen, speciaal China. Ook de binnenlandsche markt is zeer kalm en de vraag bijna nihil. Daar de markt de volgende week voor de Pinksteren vrij wel geheel gesloten blijft, verwacht men nog niet, dat er spoedig een verbetering zal intreden en neemt men over het algemeen liever een afwachende houding aan.

	12 Mei	19 Mei	12 Mei	19 Mei
Liverpoolnoteeringen (loco)	T.T. op Indië	2/1 1/4	2/1 1/8
F.G.F. Sakellaridis	85,50	81,50	T.T. op Hongkong	4/3 4/2
G.F. No. 1 Oomra	16,00	16,00	T.T. op Shanghai	5/11 1/4 5/10

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

De markt blijft aanhoudend lusteloos. In verband met de lederen crisis in Duitschland worden er geen zaken ondernomen. In Holland komen slechts heel kleine zaken voor directe behoefte tot stand.

Het valt te betwijfelen, of er werkelijk reden is voor deze slechte stemming. Het is bekend, dat de looierijen over het algemeen wel voorraad hebben van leder, maar niet van huiden. Bij de minste verandering in de stemming zullen de zaken direct herleven.

Hetzelfde geldt voor inlandsche huiden. De laatste verkoop in Engeland van versche huiden was wederom 1 tot 1 1/2 d. lager, hetgeen een pariteit geeft van de Hollandsche huiden van ten hoogste 50/55 cent.

Looistoffen: voor directe behoefte worden kleine postjes afgesloten.

29 Mei 1920.

JAVA THEE.

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 28 Februari 1920	138940
Sedert aangevoerd	55152
	194092
Sedert afgeleverd	44705
Voorraad heden	149387
Waarvan in de eerste hand	99493

Amsterdam, 31 Mei 1920.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
31 Mei 1920..	nom.	95.2/6	274.15/-	39.-/-	44.-/-
25 „ 1920..	nom.	88.5/-	269.10/-	39.-/-	44.-/-
2 Juni 1919..	nom.	79.12/6	235.-/-	22.15/-	35.10/-
3 Juni 1918..	nom.	110.-/-	348.-/-	30.10/-	52.-/-
17 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 24 tot 31 Mei 1920.

In de afgelopen week was de vraag naar scheepsruimte iets minder dan de voorafgaande week. De scheepshuren bedroegen 6 tot 7 cents per ton per dag om in Rotterdam te laden, terwijl in Antwerpen 30 tot 35 centimes per ton per dag werd betaald. Vooral in Antwerpen was meer dan voldoende scheepsruimte aanwezig.

Het sleeploon van Rotterdam/Dordrecht naar de Ruhrhavens werd genoteerd met het 200-cents-tarief.

De verlading van exportkolen in de Ruhrhavens naar Rotterdam ging vlot en werd alle beschikbare scheepsruimte opgenomen. De vracht bedroeg f 1,10 per ton met vrij sleepen.

De vrachten van de Ruhrhavens naar den Bovenrijn (Mannheim/Straatsburg) werden genoteerd met 80 pf. per ton per dag met garantie van 30 dagen, terwijl het sleeploon werd genoteerd met Mk. 36.— tot Mk. 38.— per ton van Ruhrort naar Mannheim en met Mk. 40.— per ton Mannheim/Straatsburg.

De waterstand was gunstig en bedroeg deze einde der week volgens Cauber Pegel ongeveer Meter 2.80. De vaardiepte Mannheim/Straatsburg bedroeg Meter 2.70.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Enge- land
24/29 Mei 1920	—	—	—	*) 10/8	130/-	*) 112/6
17/22 „ 1920	—	—	—	*) 10/6	125/-	*) 112/8
26/31 Mei 1919	—	—	—	*) 8/6	270/-	*) 62/6
27 Mei/1 Juni 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
24/29 Mei 1920	—	65/-	75/-	—	f 12,-	—
17/22 „ 1920	40/-	65/-	72/6	—	„ 12,-	Kr. 50
26/31 Mei 1919	*) 25/6	47/6	47/6	50/-	„ 10,-	Kr. 45
27 M./1 J. 1918	89/-	101/3	200/-	120/-	—	Kr. 170
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chilt West Europa (salpeter)
24/29 Mei 1920....	110/-	140/-	—	—
17/22 „ 1920....	110/-	140/-	—	—
26/31 Mei 1919....	*) 115/-	180/-	—	—
27 Mei/1 Juni 1918....	275/-	500/-	—	185/-
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

*) Per ton stukgoed. *) Voor Britsche schepen.

ADVERTENTIËN

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

's-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

LEEUWARDEN

GRONINGEN

Telefoon 1555

ARNHEM

Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc., in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

5 pCt. Loten Crédit National

pour faciliter la réparation des dommages causés par la guerre.

UITGIFTE van 8.000.000 5 pCt. Premie Obligatiën.

Prijs van Uitgifte frs. 485.—,

betaalbaar bij de Inschrijving, tot den officiëelen wisselkoers op Parijs, die den voorafgaanden Beursdag wordt vastgesteld.

Ondergeteekende belast zich op de voorwaarden van eene, aan het Fransche Prospectus ontleende, bij haar verkrijgbare circulaire, met het overbrengen van Inschrijvingen naar haar Hoofdkantoor te Parijs.

Bij inschrijvingen door hare bemiddeling komt het Nederlandsch Effectenzegel, tot het beloop van het thans geldende tarief ad 1,2 pCt. NIET ten laste der inschrijvers.

Duur der Inschrijving 31 Mei tot 26 Juni, vroegere sluiting voorbehouden.

AMSTERDAMSCHЕ SUCCURSALE der
BANQUE DE PARIS ET DES PAYS-BAS.

AMSTERDAM, 31 Mei 1920.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

BOULOGNE s/M., PLYMOUTH, CORUÑA,
LISSABON, LAS PALMAS, PERNAMBUCO,
BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTE-
VIDEO en BUENOS AIRES.

DE RECORD SIGAREN
VAN NEDERLAND.

IN
ALLE
KRINGEN
ROOKT MEN
BRAZILIAANTJES
LA CELESTA
SULEIKA
PAULUS POTTER
WILLIAM PITT
LORD DOUGLAS

VERKRIJGBAAR BIJ DE
VOORNAAMSTE WINKELIERS
FABRIKAAT F. VAN GARDINGE & CO
EINDHOVEN — HOLLAND

ANDY
HERKEN

Schoorsteenbouw
VENLO

LUCKENBACH LINE

Postdienst der Ver. Staten.

GEREGELDE DIENST

Rotterdam-New York v.v.

Driemaal per maand.

De dienst wordt onderhouden met moderne, snelvarende, oliestokende
Turbine-Stoomschepen.

Gemiddelde reisduur 11 dagen.

Eerstvolgende afvaarten van Rotterdam:

(onvoorziene omstandigheden voorbehouden)

naar New York:

Turbine-Stoomschip	„Andrea F. Luckenbach”	5 Juni
„	„Lewis Luckenbach”	12 „
„	„Julia Luckenbach”	19 „

naar Philadelphia:

Stoomschip	„Cushnoc”	5 Juni
„	„Pleiades”	16 „
„	„Westpool”	26 „

Moderne loods en met spooraansluiting te Rotterdam en te
New York. Goederen kunnen steeds worden aangeleverd
LUCKENBACH-LOODS, Thomsens Havenbedrijf, Lekhaven

Voor vrachten en verdere inlichtingen wende men zich tot

DE GENERAAL-AGENTEN:

HUDIG & PIETERS

49/51 CALANDSTRAAT
126 PRINS HENDRIKKADE

ROTTERDAM
AMSTERDAM